

368.73(497.1)

ИЛИДСКА ЗАДРУГА А. Д. У БЕОГРАДУ
— МОРАВСКА УЛИЦА —

ИНВАЛИДСКИ ЗАКОН

И

ПРАВИЛНИК ЗА ИЗВРШЕЊЕ ИСТОГ СА

КОМЕНТАРОМ УЗ ПРАВИЛНИК, ЕКСПОЗЕОМ СТАТИСТИЧКИМ, ТАБЕЛАРНИМ СТАТИСТИЧКИМ ПРЕГЛЕДОМ, ЕКСПОЗЕОМ ЛИЧНИХ И МАТЕРИЈАЛНИХ ИЗДАТАКА ПОЧЕВ СА 1919 ПА ЗАКЉУЧНО СА 1925/1926 ГОДИНЕ, ТАБЕЛАРНИМ ПРЕГЛЕДОМ О ПРИЈЕМУ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ЛИЧНИХ ИНВАЛИДА КАО И ПОРОДИЦА, ПЕНЗИОНОМ ТАБЕЛОМ ЗА АКТИВНЕ ОФИЦИРЕ ИНВАЛИДЕ И ПОРОДИЦЕ.

СРЕДИО, ИЗРАДИО И ПРОТУМАЧИО

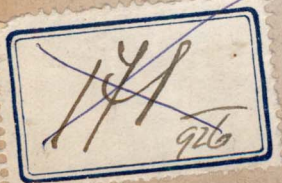
ДРАГОЉУБ О. НОВАКОВИЋ

РЕФЕРЕНТ МИНИСТРА СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ, НАЧЕЛНИК
ИНВАЛИДСКОГ ОДЕЉЕЊА И ПОТПУКОВНИК-ИНВАЛИД

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА
БЕОГРАД — 1926.

ЦЕНА 20— ДИНАРА

по у нови инвентар бр. 2154/11

ра 1942 год.

Београд

ИНВАЛИДСКА ЗАДРУГА А. Д. У БЕОГРАДУ

1 — МОРАВСКА УЛИЦА — 1

ИНВАЛИДСКИ ЗАКОН

И

ПРАВИЛНИК ЗА ИЗВРШЕЊЕ ИСТОГ

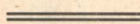
СА

КОМЕНТАРОМ УЗ ПРАВИЛНИК, ЕКСПОЗЕОМ СТАТИСТИЧКИМ, ТАБЕЛАРНИМ СТАТИСТИЧКИМ ПРЕГЛЕДОМ, ЕКСПОЗЕОМ ЛИЧНИХ И МАТЕРИЈАЛНИХ ИЗДАТАКА ПОЧЕВ СА 1919 ПА ЗАКЉУЧНО СА 1925/1926 ГОДИНЕ, ТАБЕЛАРНИМ ПРЕГЛЕДОМ О ПРИЈЕМУ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ ЛИЧНИХ ИНВАЛИДА КАО И ПОРОДИЦА, ПЕНЗИОНОМ ТАБЕЛОМ ЗА АКТИВНЕ ОФИЦИРЕ ИНВАЛИДЕ И ПОРОДИЦЕ.

СРЕДИО, ИЗРАДИО И ПРОТУМАЧИО

ДРАГОЉУБ О. НОВАКОВИЋ

РЕФЕРЕНТ МИНИСТРА СОЦИЈАЛНЕ ПОЛИТИКЕ, НАЧЕЛНИК
ИНВАЛИДСКОГ ОДЕЉЕЊА И ПОТПУКОВНИК-ИНВАЛИД.

ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА
БЕОГРАД — 1926.

САДРЖАЈ

ИНВАЛИДСКИ ЗАКОН

ГЛАВА I

Страна

Лица заштићена овим законом	1
Ратни инвалид	1
Грађански инвалиди	2
Војни инвалиди	3
Породица	5
Странци	5

ГЛАВА II

Врсте државне заштите и помоћи	6
Бесплатно лечење	7
Снабдевање инвалида протезама	11
Стручна обука	13
Обука осталих лица заштићених овим законом	17
Посредовање у наложењу рада и службе	18
Потпора за оснивање или побољшање самосталног привредног положаја	20
Подвоз инвалида	23

ГЛАВА III

Инвалиднина и додаци	24
Лична инвалиднина	24
Инвалиднина породица	30
Потпора родитеља браће и сестара	31
Почетак и трајање инвалиднине	32
Губитак и обустава инвалиднине	34
Задуживање и пренос инвалиднине	37
Погребни трошкови	38

ГЛАВА IV

Поступак

А. Утврђивање инвалидности

Страна

Рок за пријаве за преглед	38
Комисија за преглед инвалида	40

Б. Решавање о задобијању и губитку права

Рок пријаве за инвалиднине	42
Инвалидски судови	43
Ревизија поступка	46
Обнова поступка	47

В. Рокови	48
---------------------	----

ГЛАВА V

Откупнина инвалиднине	48
Откупнина давањем капитала	49
Откупнина давањем земље	50

ГЛАВА VI

Народни инвалидски Фонд и Инвалидска Удружења	51
---	----

ГЛАВА VII

Завршне одредбе	54
---------------------------	----

ГЛАВА VIII

Прелазна наређења	57
-----------------------------	----

ПРЕДГОВОР

У споразуму са Средишним Одбором Удружења Ратних Инвалида у Београду пуштам прво издање Инвалидског Закона са Званичним Правилником за извршење истог, на којима сам лично радио, даље са коментаром мојим, уз исти правилник, експозеом статистичким целокупним како личних инвалида, тако и породица инвалидских, табеларним статистичким прегледом о државним издацима од 1919 год. па закључно са 1925 буџетском годином, прегледом установа, које су спроводиле инвалидско питање, табеларним прегледом о укупном пријему припадности личних инвалида као и породица и пензионом табелом за активне офицере — инвалиде и породице.

У исто време сматрам за потребно да изнесем у најкраћим потезима и разлоге, који су изазвали доношење овог новог Инвалидског Закона за целу Краљевину и то:

1) Потпуно изједначење личних инвалида и породица у целој Краљевини у погледу припадности, које су биле негде веће а негде мање, с обзиром на разне законе предатне а и послератне у појединим покрајинама.

2) Изједначење у погледу категорисања личних инвалида по процентима неспособности и увођење правога степена неспособности, који би служио као критеријум за одређивање висине потпоре поред чина, јер се у појединим присаједињеним покраји-

нама, нарочито за официре, узимао као критеријум „године проведене у служби“.

3) Потреба да се све бенефиције, које уживају бивши ратни војни инвалиди прошире, не само на жртве рата, већ и на оне, који би као инвалиди постали и у мирно доба као на пр.: војни службеници, затим, радници у војним заводима, обвезници граничних трупа, жандарми и друга грађанска лица приликом одбране граница државних, вршећи службу у разним сукобима или потерама и најзад,

4) као најглавнија тежња, да се повећање бенефиција и проширења истих примене, поред инвалида и на велики део инвалидских породица, а сем тога, да се истима и инвалидске принадлежности, у колико је могуће повећају.

Први законски предлог израдио је месеца марта 1923. год. бивши Министар Социјалне Политике г. Др. Душан Пелеш.

Но, како је после извесног времена одступио са положаја, то је дошао за Министра г. Др. Шефкија Бехмен, који је такође, уз сарадњу г. Др. Фрање Јежа, бившег Директора Дирекције Инвалида, приступио изради новог пројекта, а који је завршен месеца октобра, такође 1924. г. Оба пројекта нису изашла пред пленум Народне Скупштине.

Кад је дошао за Министра Социјалне Политике г. Марко С. Ђуричић, одмах је са комисијом једном, у којој су били и то:

Од стране Мин. Војске и Морнарице г.г. Др. Сима Карановић, санитет. ђенерал; Милутин Станојевић, бригадни ђенерал; Сибин Тодоровић, пуковник.

Од стране Мин. Социјалне Политике г.г. Др. Милорад Гођевац, начелник; Мих. Петровић, инспектор. Као судски експерта г. Алекса Анђелковић, касациони судија и г. Петар Лазаревић, пуковник у пензији — инвалид као представник Средишњег Одбора Удружења Ратних Инвалида, — израдио нов предлог инвалидског закона, који је био упућен

Скупштини, оглашен као по све хитан и затим, пошто је одбор одређен, предат је истом у рад.

У самоме одбору, предлог законски је у неколико преиначен и 12. јула 1925. год. са изменама и допунама усвојен и затим упућен, будући као хитан закон, Пленуму Народне Скупштине.

У току месеца септембра прошле године, још пре састанка Народне Скупштине, нови Министар Социјалне Политике г. Милан Симоновић, претресао је из основа предлог Инвалидског Закона као и целокупни материјал, са новопостављеним начелником Инвалидског Одељења г. Драг. О. Новаковићем и затим је, исти законски предлог, извршивши у њему путем личних амандмана неке знатније измене и допуне, спровео кроз Пленум Народне Скупштине, који је Закон изгласан, 13. новембра 1925. године, ступио на снагу 17. XI. 1925. год. а публикован 21. XI. 1925. године.

Надам се, да ће ова моја књига веома корисно послужити свима војним и финансијским властима, првостепеним, среским као и општинским судовима и свим осталим властима, које имају да спроводе овај закон и правилник; нарочито пак користиће инвалидима и породицама.

На дан Три Јерарха

30.-I/12.-II-1926. год.

у Београду.

Драгољуб О. Новаковић

Референт Мин. Социјалне Политике,
Начелник Инвалидског Одељења,
потпуковник-инвалид.

МИ
АЛЕКСАНДАР I.

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА

ПРОГЛАШУЈЕМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ
НАРОДНА СКУПШТИНА КРАЉЕВИНЕ СРБА, ХРВАТА И СЛОВЕНАЦА
НА СВОМ XVII. РЕДОВНОМ САСТАНКУ ОДРЖАНОМ 13. НОВЕМБРА
1925. ГОДИНЕ У БЕОГРАДУ, РЕШИЛА И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ
И ПОТВРЂУЈЕМО

ИНВАЛИДСКИ ЗАКОН

који гласи:

ГЛАВА I.

Лица заштићена овим законом.

Члан 1.

Ратни и војни инвалиди и породице у рату или војној служби погинулих, помрлих и несталих лица, породице умрлих инвалида, лица онеспособљена при вршењу војне службе, службене или јавне дужности, као и грађански ратни инвалиди обојега пола и њихове заостале породице, имају право на државну заштиту и помоћ саобразно одредбама овога закона.

Ратни инвалиди.

Члан 2.

Ратним инвалидом у смислу овог закона сматра се онај држављанин Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца, који у њеној војсци вршећи војну дужност или службу, или поводом исте или који по

наредби неке власти вршећи неку дужност за војне циљеве од дана мобилизације (мобилизација, концентрација, операција, примирје и демобилизација) па до шест недеља, пошто је демобилисан, без сопствене кривице задобије озледу или болест, па се због тога његова способност за општи привредни рад смањила у толикој мери да га надлежна власт огласи за инвалида.

Члан 3.

Грађански ратни инвалиди су сва она лица, обојега пола, која су приликом војних операција, бомбардовања, бацања бомби и гасова, експлозије мина и т. д. као и за време интернације и конфинације претрпела исто оно, што и ратни војни инвалиди.

Војни инвалиди.

Члан 4.

Војним инвалидом сматра се свако лице, које и у мирно доба, при вршењу своје војне дужности без сопствене кривице, задобије озледу или болест, па се због тога његова способност за општи привредни рад смањила у толикој мери, да га надлежна власт огласи за инвалида.

Члан 5.

Сва права инвалида признају се и овим лицима:

а) војницима, жандармима, лицима граничне трупе као и невојним лицима, која би при вршењу службе у званичној дужности: у потери, сукобу или одбрани границе и т. д. (или због ове) били рањени или би се разболели;

б) — радницима војних завода као и њиховим старешинама (мајсторима, шефовима и т. д.), који би на војноме раду били рањени или би се разболели, па би и једни и други због тога претрпели исто као и војни инвалид у смислу члана 4. овог закона.

Члан 6.

Немају права на државну заштиту и помоћ:

а) — војно лице, које се преда непријатељу, па при томе претрпи исто као лице из чл. 2.;

б) — лице, које је при повлачењу имало дужност ићи са војском, па је тој дужности избегло, па при томе претрпело исто као лице из чл. 2.;

в) — само осакаћени и они, који хотимично навуку болест с намером да избегну вршење војне дужности;

г) — породице напред побројаних под а), б) и в).

Породице.

Члан 7.

У породицу рачуна се: законита жена, брачна деца, ванбрачна призната деца и усвојена деца.

Сем ових чланова породице имају права на државну заштиту и помоћ: родитељи инвалида, родитељи погинулог, умрлог, несталог војног лица и грађанског ратног инвалида као и њихова рођена браћа и сестре и то под условима чл. 52. и 53. овог закона.

Породице несталих ратника имају права на државну заштиту и помоћ, ако од несталог у року од једне године дана од дана наређења демобилизације не стигне никаква поуздана вест.

Странци.

Члан 8.

Страни држављани и њихове породице имају право на помоћ од наше државе саобразно одредбама овог закона, ако су служили у војсци Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца као и добровољци, усташи и четници, а испуњавају услове овог закона, а ако не примају никакву помоћ од државе, чији су поданици. Ово важи и за оне стране држављане, који су служили у српској и црногорској војсци.

Инвалиди страних држава, у случају нужде, уживају сва права по овоме закону, осим инвалиднине, у онолико, у колико држава, чији је поданик страни инвалид, указује исте помоћи нашим инвалидима.

ГЛАВА II.

Врсте државне заштите и помоћи.

Члан 9.

Држава даје заштиту и помоћ:

I инвалидима:

- 1) бесплатно лечење;
- 2) протезе и друга ортопедска помоћна средства;
- 3) стручну обуку;
- 4) олакшице за упражњавање радњи;
- 5) посредовање у налажењу рада и службе као и првенство у добијању државне службе под једнаким условима;
- 6) потпоре и зајмове за оснивање или побољшање самосталног привредног положаја;
- 7) бесплатан подвоз;
- 8) инвалиднину;
- 9) погребне трошкове;
- 10) доживотно издржавање у инвалидским домовима у случају потпуне неспособности;

II члановима породице погинулих, умрлих и несталих војних лица и умрлих инвалида:

- 1) бесплатно лечење и лекове;
- 2) протезе и друга ортопедска помоћна средства;
- 3) стручну обуку;
- 4) посредовање у налажењу рада и службе;
- 5) потпоре и зајмове за оснивање или побољшање самосталног привредног положаја;
- 6) инвалиднину;

III родитељима, браћи и сестрама новчану потпору;

IV инвалидска удружења имају првенствено право при давању разних повластица као биоскопа, закупа железничких ресторација и т. д. а под једнаким условима.

Бесплатно лечење.

Члан 10.

Доживотно право на бесплатно лечење и лекове имају:

1) сви инвалиди за све озледе и болести, услед којих су оглашени за инвалиде, као и за доцније болести, које би се јавиле као њихове последице;

2) пуни и претешки инвалиди а лаки и тешки, само они, који плаћају испод 30— динара непосредне порезе без личног пореза и приреза, за све болести, које би добили у току живота;

3) право на бесплатно лечење по чл. 10., 11., 12., 13, и 14. имају чланови породица пуних и претешких инвалида, палих, умрлих и несталих ратника, као и ратна сирочад а такође и чланови породица осталих инвалида, које плаћају испод 30— динара непосредне порезе без личног пореза и приреза;

4) сва лица, која имају право на помоћ по овом закону ослобођавају се свих такса, које држава, самоуправна тела, односно сопственици наплаћују од посетилаца бања и климатских места.

Члан 11.

Преглед, указивање помоћи и упућивање инвалида на лечење дужан је вршити бесплатно најближи државни или самоуправни лекар или лекар Уреда за Осигурање Раденика. У недостатку ових, инвалид се може обратити у томе циљу ма ком било лекару, који је дужан указати му помоћ.

Члан 12.

Лечење се обавља у државним, грађанским и војним санитетским установама, као и у самоуправним болницама.

За време лечења у напред означеним болницама и санитетским установама имаће инвалид: редов, каплар и подофицир право на издржавање најнижег, а официри, војни чиновници и обвезници чиновничког реда на издржавање вишег степена у истом заводу.

У болницама и осталим санитетским установама, које није одредио надлежни лекар, инвалид се може лечити само о свом трошку.

Члан 13.

Сви државни, војни и цивилни, као и остали самоуправни здравствени заводи дужни су примити упућене инвалиде на лечење и издржавање.

У колико ти заводи у погледу трошкова, лечења и издржавања инвалида нису обезбеђени на други начин, подмириће те трошкове Министарство Социјалне Политике из „Народног Инвалидског Фонда“.

Члан 14.

Власници купатила (бања) дужни су на захтев Министарства Социјалне Политике дати бесплатно стан, лекара и купање инвалидима и то за време главне сезоне до 5%, а пре и после сезоне 20% од броја посетилаца у прошлогодишњој сезони.

Снабдевање инвалида протезама.

Члан 15.

Инвалид има доживотно право на протезе, ортопедске ципеле и остала ортопедска помоћна средства према његовој озледи и занимању.

Инвалид добија две протезе: једну радну, једну естетску или две радне, или две естетске. Инвалид, који носи ручну протезу, добија и рукавице.

Протезе и апарат добија инвалид само за повређене делове тела; са ортопедском ципелом добија и обичну ципелу за здраву ногу.

Ако инвалид у доцнијем животу, због повређеног тела или оболења, повреди или му оболи и други део тела, има права на протезу и остала помоћна средства и за тај повређени део тела.

Осакаћена деца сиромашних инвалида имају права на бесплатне протезе по овом закону.

Члан 16.

Трајање сваке протезе, ортопедских ципела и осталих помоћних средстава, одређује стручна комисија у Ортопедском Заводу с обзиром на њихову врсту и израду, каквоћу материјала и занимање инвалида и теренске прилике у којима живи. Ово се уводи у књигу и означаје на исправи, која се предаје инвалиду.

Члан 17.

Ако инвалид пре истека рока означеног на исправи, поквари или истроши протезу, ортопедску ципелу или апарат, оправка или израда нове замене извршиће се о државном трошку само онда, ако то није учињено хотимице или немарношћу, о чему решава стручна комисија.

И у случају доказане кривице има се извршити оправка или израда нове замене, али инвалиду ће се одузимати месечно сразмерни део његове инвалиднине све дотле, док се не наплати учињена штета, које ће се износ одредити по вредности поквареног предмета у моменту покварења.

Члан 18.

Израда и оправка протеза, ортопедских ципела и других ортопедских помоћних средстава, врши се у државним радионицама Ортопедских Завода.

Протезе, које се не могу у државним радионицама изградити, набавиће се о државном трошку, по одобрењу Министарства Социјалне Политике и претходном мишљењу стручне комисије.

Стручна обука.

Члан 19.

Сваки инвалид треба да се по могућству стручно оспособи (обучи) у свом старом занимању, или да изучи које ново, ако је то с обзиром на његове прилике за њега потребно.

На стручну обуку примаће се инвалиди по оцени стручне комисије и одобрењу Министарства Социјалне Политике.

Управа Инвалидског Завода упознаће и инвалида са природом и особинама појединих занимања и узимајући у обзир све његове прилике, нарочито пак његову вољу и телесну и душевну моћ, одредиће му врсту стручне обуке као и трајање исте.

Стручна се обука врши о државном трошку и то првенствено у државним и хуманим инвалидским школама, а према потреби и у осталим јавним школама и предузећима, или у приватним заводима код приватних привредника, занатлијских мајстора, трговаца, индустријалаца, или путем разних државних течајева.

Члан 20.

Задатак је стручне обуке да инвалид практичним вежбањем и употребом разних помоћних средстава за рад, у што краћем року, поврати или повећа своју радну способност и да му да што више теориске и практичне спреме за његово привредно занимање.

Сваког инвалида треба по могућству задржати у његовом ранијем или сличном занимању и тек у изузетним случајевима упослити га на неко ново занимање.

Инвалидима земљорадницима даваће се стручна обука нарочито у циљу повећања његовог знања за напредније газдинство и за вођење земљорадничких задруга, као и обука у домаћим занатима и индустрији, у којима се на селу оскудева.

Члан 21.

За време трајања стручне обуке инвалида у разним школама обавезни су законски прописи, програми и правилници, који важе за дотичне школе.

Члан 22.

Инвалид, који би желео да самостално упражњава неки занат, може провести на занату највише 12 месеци као ученик и помоћник. Код сложености заната ово време може се продужити највише до 24 месеца.

Члан 23.

Управа завода, у смислу чл. 19, 20 и 22 овог закона, одредиће колико месеци има инвалид, који тек почиње учити неки занат, провести на занату као ученик. Остале месеце треба да проведе на истом занату као помоћник.

При одређивању рока трајања стручне обуке управа ће узети у обзир и време, које је инвалид пре свог осакаћења или оболења провео у неком занату, као и време, које је провео вршећи тај занат у војсци за војне потребе.

Члан 24.

После истека рока, који управа одреди за учење, инвалид мора полагати мајсторски испит из дотичног заната.

Испит се полаже пред стручном комисијом.

Састав испитне комисије за занате изван инвалидских школа прописује правилником Министарства Социјалне Политике у споразуму са заинтересованим министрима.

Комисију за полагање мајсторског испита у инвалидским школама састављају: изасланик Министарства Социјалне Политике као председник а као чланови: управник завода, наставник-мајстор дотичног

заната у заводу и представник Занатске Коморе за дотични занат, а по могућству и један инвалид занатлија истог заната по предлогу Инвалидског Удружења.

Сматра се да је кандидат положио испит, ако су за то гласали најмање три члана комисије. Ако инвалид испит не би положио, испитна комисија може дозволити продужење учења на државни трошак највише до 6 месеци, ако инвалид ни онда не би испит положио, отпушта се са стручне обуке.

У осталим школама и курсевима испити се полажу по правилнику за уређење тих школа.

Члан 25.

Као доказ о свршеној стручној обуци и положеном испиту служиће уверење дотичне школе.

На основу тога инвалид се може пријавити надлежној власти за самостално упражњавање изученог заната, са свима правима, која даје закон о радњама или надлежна комора.

Члан 26.

За време стручне обуке, инвалид има право на издржавање, под којим се у инвалидским школама подразумева бесплатан стан, храна и одевање.

За време трајања обуке исплаћиваће се инвалиднина сиромашној породици инвалида, ако ову инвалид има а ако је нема, не прима за време трајања обуке инвалиднину.

Члан 27.

За време стручне обуке у инвалидским заводима инвалиди имају за време помоћничког рада право на награду. Висину награде одредиће Министар Социјалне Политике.

Обука осталих лица, заштићених овим законом.

Члан 28.

У циљу да добију што боље васпитање и спрему за самосталан привредни рад, држава ће и сама и уз припомоћ самоуправних тела, добротворних друштава и установа старати се за ратну сирочад, а по могућству и за остала лица заштићена овим законом.

У том циљу отвараће нарочите заводе за бесплатан смештај оне деце, за коју се не би на други начин могло обезбедити васпитање и спремање у смислу предњег става.

У истом циљу ће потпомагати и самоуправна тела и разна удружења и установе давањем помоћи.

Слепа, глувонема и осакаћена деца, лица заштићених овим законом, примаће се бесплатно на издржавање и обуку у специјалне школе, у којима би се таквој деци могла дати општа настава и оспособљеност за привредни рад.

Члан 29.

У све јавне заводе, у којима држава или самоуправна тела (области, окрузи или општине), ученицима дају потпуно или делимично издржавање, имају се првенствено примати ратна сирочад, деца личних инвалида, и осталих лица заштићених овим законом, под једнаким условима.

Исто првенствено право имају предња лица, код додељивања свих државних као и оних самоуправних благодејања која у њиховим правилима нису нарочито задржана за чланове извесних породица или територија или друштвених staleжа, у којима нема лица заштићених овим законом.

Посредовање у налажењу рада и службе.

Члан 30.

Код попуњавања места удржавној и самоуправној служби, код једнаких услова, лица зашти-

ћена овим законом морају да буду постављена пре осталих могилаца.

Смањена телесна неспособност личних инвалида не сме бити разлог за отпуштање и непостављање на службена места, где би редовне послове могли обављати без опасности за себе и остале грађане.

Члан 31.

Инвалиди: активни официри, војни чиновници и активни подофицири, остају у активној служби било у трупи, било у канцеларији, ако се лекарским прегледом утврди, да су за то способни. Додељење официра из трупе у канцеларијску службу или из канцеларијске службе у трупу може се извршити по мишљењу суперревизионе комисије дотичне дивизијске области.

Исто тако и инвалиди државни чиновници остају у државној служби, ако се лекарско-комисијским прегледом утврди, да су за службу способни.

Инвалидност не може бити сметња напредовању инвалида, који се налази у служби.

И једни и други, ако доцније онеспособе за службу, имају права регулисати инвалиду према тадашњем степену неспособности, њиховој дотадашњој служби и чину односно звању (положају).

Члан 32.

Државне и самоуправне берзе рада дужне су да бесплатно и првенствено нађу посао лицима, која су заштићена овим законом. У томе ће их потпомагати све државне власти а нарочито органи и установе Министарства Социјалне Политике.

Инвалидима ће се додељивати места, која не изискују нарочито напоран рад или претходну спремност, или службе у струкама, у којима су већ раније радили.

Поједине општине, које буде одредио Министар Социјалне Политике, и сви обласни одбори

биће дужни да приме у своју службу и то првенствено од инвалида из своје општине, односно области, онолико инвалида, колико то правилником буде одредио Министар Социјалне Политике, а по претходном споразуму обласних самоуправних одбора и обласних инвалидских удружења.

За неизвршење овога прописа казниће се председници општина и представници самоуправних тела новчаном казном од 1000—50.000 динара.

Ове казне изриче појединачни судија надлежног првостепеног (среског, котарског, окрајног) суда у корист „Народног Инвалидског Фонда“. Противу ове осуде може се изјавити жалба надлежном Апелационом Суду у року од 15 дана.

Овлашћује се Министар Социјалне Политике да пропише правилник, којим ће у појединостима уредити запошљавање инвалида по овоме закону.

Потпора за оснивање или побољшавање самосталног привредног положаја.

Члан 33.

Министар Социјалне Политике из чистог прихода „Народног Инвалидског Фонда“ додељиваће лицима заштићеним овим законом и професионалним удружењима инвалида помоћ за оснивање или побољшавање самосталног привредног положаја, а саобразно овом закону.

Код давања потпора удружењима лица, заштићених овим законом, мора се обезбедити, да ће ове помоћи сви, а првенствено најпотребитији чланови, имати стварне користи. Код додељивања помоћи појединим лицима, узимаће се у обзир најпре она, која су економски или социјално најслабија, у већој мери неспособна за привредни рад и оптерећена већим бројем ситне и незбринуте деце, а дају довољно моралног и личног јемства, да ће додељену помоћ паметно и корисно употребити.

Члан 34.

Министар Социјалне Политике из чистог прихода „Народног Инвалидског Фонда“, одређиваће сваке године извесну суму за давање зајмова инвалидима — земљорадницима без камате, или са сниженом каматом на дужи рок и годишњу отплату, уз довољно лично или стварно јемство.

Члан 35.

Инвалидима, који буду са добрим успехом завршили стручну обуку у неком занату, Министар Социјалне Политике из прихода „Народног Инвалидског Фонда“, даваће на употребу сав најпотребнији алат, кад буду хтели створити самосталну радњу. Нарочитим правилником утврдиће се списак алата, који је неопходно потребан за обављање једног или другог заната. Овај алат остаје три године својина „Народног Инвалидског Фонда“, за које се време може уступљени алат одузети, ако се њиме не рукује правилно и добро; а после овог рока постаје алат својина дотичног лица.

Под истим условима као инвалидима — земљорадницима, даваће се и инвалидима, који су завршили занатлијску или трговачку обуку, зајам за отварање и унапређивање самосталне радње.

Члан 36.

Министар Социјалне Политике из прихода „Народног Инвалидског Фонда“ даваће инвалидима — ђацима припомоћи за набавку учила као и посебна благодејања, у колико не би другим начином били обезбеђени.

Члан 37.

Малопродавнице дувана доделиће се првенствено инвалидима и лицима заштићеним овим законом. Код давања нових дозвола за малопродавнице дувана, обавезна је Монополска Управа, у споразуму са Министром Социјалне Политике, најмање 50% ових да уступи инвалидима или лицима

заштићеним овим законом. Исто тако све остале повластице, које држава и општина дају, као на пр: биоскопи, ресторације, кантине, киосци и т.д. имају се додељивати у првом реду лицима заштићеним овим законом.

Све ове додељене повластице не могу се пренети на друго лице или организацију.

Подвоз инвалида.

Члан 38.

Инвалиди имају права на бесплатан подвоз и то: редови, каплари и подофицири у III класи путничког или мешовитог воза на железници и II класи лађом; инвалиди: нижи официри, војни чиновници и обвезници чиновничког реда у II класи железнице и I класи лађе, а инвалиди виши официри у I класи железницом и I класи лађом, — кад их надлежне власти или овлашћене установе зову и упућују: на лекарски преглед, лечење, стручну обуку, ради оправке протеза или других ортопедских средстава, или се оданде враћају својим кућама. Инвалидима, који тешко подносе транспорт, даће се према лекарском мишљењу подвоз у вишој класи.

Објаве за бесплатан подвоз инвалида издаваће и слати власти које га позивају, а у случају хитне потребе, по мишљењу лекарском, издаваће полицијске власти у подручју којих стално бораве, а у спроводном акту изложиће се потреба и циљ путовања.

Пратиоци инвалида поменутих у чл. 43. имају исто право на бесплатну возњу као и инвалиди, које прате на лечење.

Инвалиди, кад путују по приватној потреби, имају право на повластицу у возњи у половину цене три пута годишње.

Инвалид, који не може да се креће, ако је сиромашног стања, има право на подвоз колима до станице или пристаништа.

Кола ће набавити општина из које инвалид полази, а општини ће Министарство Социјалне Политике, на њен захтев, накнадити трошак.

Приватна саобраћајна предузећа, субвенционирана од државе, дужна су лати ове исте повластице у возњи.

ГЛАВА III.

Инвалиднина и додаци.

Лична инвалиднина.

Члан 39.

Лица, која буду у смислу овог закона оглашена за инвалиде, поделиће се у четири категорије и то: лаке инвалиде, тешке инвалиде, пуне инвалиде и претешке инвалиде.

Лаки инвалид је оно лице, чија је способност за привредни рад смањена са 20—40%, тешки инвалид је оно лице, чија је способност смањена за 50—70%, пун је инвалид оно лице, чија је способност смањена за 80—100% а претешки инвалид је онај, чија је способност смањена са 100%, а уз то му је за обичан живот потребна туђа помоћ и посруга (чл. 43. овог закона).

Смањивање способности цени се по озакоњеној уредби о општем прегледу инвалида од 11.-VI-1921. год. (Службене Новине бр. 160/21.).

Члан 40.

Редови: лаки инвалиди примаће годишњу инвалиднину у износу од 480 динара, тешки инвалиди примаће годишњу инвалиднину у износу 1440 динара, пуни инвалиди годишњу инвалиднину од 2400 динара а претешки инвалиди годишњу инвалиднину од 4800 динара.

Код каплара повећавају се предњи износи са 5%, код поднаредника са 15% и код наредника са 25%.

Члан 41.

Инвалиди: нижи официри, капелници и војни свештеници (активни, резервни и пензионисани), примаће на име инвалиднине годишње: лаки инвалиди 1800— динара, тешки инвалиди 3.600 динара, пуни инвалиди 4.800 динара а претешки инвалиди 12.000 динара.

Инвалиди: виши официри, капелници и војни свештеници (активни, резервни и пензионисани) примаће на име инвалиднине годишње: лаки инвалиди 3.000 динара, тешки инвалиди 4.800 динара, пуни инвалиди 6000 динара а претешки инвалиди 15000 динара.

Инвалиди генерали примаће на име инвалиднине годишње: лаки 4.800 динара, тешки 6.000 динара, пуни 8.000 динара а претешки 18.000 динара.

Члан 42.

Инвалиднина са платом односно пензијом и додацима има се исплаћивати истовремено на једној благајни.

Члан 43. ✓

Претешки инвалиди, који су слепи, луди, потпуно укочени у већини великих зглобова, потпуно узети на обе или на једној целој страни (paraplegia, haemiplegia), неизлечиво обострано узети у сплету живаца (plexus), они који су изгубили обе руке, обе ноге, до близу колена, или једну више, а другу ниже колена, једну руку и једну ногу; они, којима су узета црева или бешика, као и они, чије се предње тешко оболење налази још у развићу, а потпуно су неспособни за рад и потребна им је нега неког другог лица, имају права да буду примљени у нарочите инвалидске домове, где ће добити сву потребну негу за издржавање, било доживотно било привремено.

За време издржавања у инвалидском дому, сви горњи инвалиди примају $\frac{1}{3}$ њихове личне инвалидине, а ако имају сиромашну породицу, то, у место

инвалиднине, добијају 100 динара месечно личног додатка, а њихова сиромашна породица примаће $\frac{1}{3}$ њихове личне инвалиднине, поред пуног додатка за чланове породице.

Овакви инвалиди, ако станују у својој породици или код неког трећег лица, које ће их неговати и издржавати, примаће, док се њихово тешко оболење не побољша, поред њихове инвалиднине, нарочити додатак у износу од 3.600 динара годишње.

Члан 44.

Сиромашни инвалиди старији од 70 година уживаће, без обзира на степен њихове инвалидности, инвалиднину пунога инвалида.

Члан 45.

Тешки и пуни инвалиди, који су сиромашног стања, а претешки без обзира на имовно стање, имају додатке:

I. За закониту жену у износу $\frac{1}{6}$ њихове инвалиднине.

Инвалиди муслимани имају овај додатак само на једну жену.

II. За свако брачно дете, као и за оно ванбрачно признато дете, које је зачето пре чињенице или околности, која оцу даје право на инвалиднину, а признато је у року од 6 месеци после његовог разрешења од војне дужности, као и за свако пре његовог онеспособљења усвојено дете, инвалид има право на додатак, који износи годишње $\frac{1}{6}$ његове инвалиднине.

Активни, пензионисани и резервни официри, подофицири, војни чиновници и обвезници чиновници, који по специјалним законима имају право на пензију, неће примати породичне додатке по овоме закону, већ по специјалним законима за активне официре, војне чиновнике, подофицире и остале активне државне чиновнике и службенике.

Право на предњи додатак признаје се само за дете до навршене 15 године, а за дете, које редовно учи школу, до навршене 23 године старости; дете, које је потпуно неспособно за умни или телесни рад, примаће овај додатак докле неспособност траје, што се има утврдити лекарско-комисијским прегледом.

III. За сваког родитеља, ако су они сиромашни и неспособни за рад, примаће пуни, тешки и претешки инвалид све дотле, док им је он једини хранилац по 240 динара годишње.

Инвалидна породица.

Члан 46.

Сиромашне породице погинулих, умрлих и несталих лица, заштићених овим законом, као и сиромашне породице пуних и претешких инвалида, примаће на име инвалиднине и то: ако је удова без деце 50% инвалиднине пуног инвалида, ако је са једним дететом примаће 65%, са два детета 75%, са три детета 85% инвалиднине пуног инвалида, а са четворо или више деце примаће инвалиднину пуног инвалида у целом износу.

Сиромашне породице умрлих тешких инвалида примаће инвалиднину по напред изложеним условима и процентима инвалиднине тешког инвалида.

Удовице активних официра, војних чиновника, подофицира, државних чиновника и осталих државних службеника, који су по специјалним законима имали право на пензију, погинулих, умрлих или несталих, у случајевима предвиђеним чланом 2, 4 и 5. овога закона, примаће удовичку инвалиднину и то: ако су без деце 60%, са једним дететом 75%, са двоје деце 85% инвалиднине, коју би имао њихов муж да је био оглашен за пуног инвалида. Удовица са троје или више деце примаће у потпуном износу инвалиднину, коју би имао њен муж, да је био оглашен за пуног инвалида.

Ово важи за удовице и децу умрлих инвалида: официра, војних чиновника, државних чиновника и осталих државних службеника.

Ако је после палог, умрлог или несталог муслиманског лица остало више удова, поделиће се удовичка инвалиднина једне удове међу њима подједнако.

Члан 47.

Ратна и инвалидска сирочад, без оца и мајке, сиромашног стања, уживаће: ако је једно сироче, инвалиднину предвиђену за удовицу пуног инвалида, а ако их је више, онда се инвалиднина повећава по чл. 45. овога закона, с тим, да целокупан износ инвалиднине уживају подједнако на равне делове.

Исту инвалиднину и додатак као сирочад primaће и она деца, којима је мајка жива, али су деца судским путем одузета испод њеног старања, у ком случају неће мајка примати инвалиднину ни додатке за децу.

Потпора родитеља, браће и сестара.

Члан 48.

Сиромашни и за рад неспособни родитељи, којима је умрли син био једини хранилац, ако немају другога сина, који није сиромашног стања, те би их могао издржавати, добијају годишњу потпору која износи: за једног родитеља 20%, а за обадва 30% инвалиднине пуног инвалида на равне делове.

Сиромашни и за рад неспособни родитељи официра, војних чиновника, подофицира, државних чиновника и осталих државних службеника, који су по специјалним законима имали право на пензију, а којима је умрли син био једини хранилац, добијаће: ако је један родитељ 20%, а оба 30% његове инвалиднине на равне делове, без обзира на инвалиднину са пензијом осталих чланова породице умрлога.

Члан 49.

Ако погинули, умрли или нестали, или тешки или пуни инвалид, није оставио жену и децу, а нема ни родитеља, онда ће његова малолетна браћа и сестре, којима је био једини хранилац, а сиромашног су стања, примати до њихове навршене 16. године старостн годишњу потпору од 20% инвалиднине пуног инвалида, ако је једно, а 30% инвалиднине пуног инвалида на равне делове, ако је двоје или више браће, односно сестара.

Почетак и трајање инвалиднине.

Члан 50.

Инвалиднина се досуђује и исплаћује инвалидима од оног тренутка, када је инвалид разрешен од војне односно званичне дужности.

Повећана инвалиднина за инвалиде старнје од 70 година, почиње тећи кад наврше 70 година.

Члан 51.

Оним инвалидима, за које се приликом лекарског прегледа утврди, да се њихова озледа или болест или погоршање није окончало, доделиће се привремена инвалиднина, која одговара њиховом степену опште неспособности за привредни рад.

Привремени инвалиди подвргаваће се лекарско-комисијском прегледу, по овом закону, сваке године приликом рекрутовања, па ће се, према резултату истога, њихова инвалиднина од надлежног суда повећати, остати иста, смањити, претворити у сталну или обуставити.

Стални инвалиди имају права тражити понован преглед и повећање своје инвалиднине, ако се њихова неспособност за општи привредни рад, због њихове озледе или болести или њихових компликација, а због којих су оглашени за инвалиде, понова погоршала, без њихове кривице, што има претходно да утврди надлежни државни лекар. Инвалид мора

својој пријави приложити уверење дотичног лекара. Исто тако и Министар Социјалне Политике може наредити ревизију сталних инвалида.

Повећање инвалиднине, ако се досуди, важи од дана, кад је инвалида надлежна државна лекарска комисија прегледала и утврдила повећање неспособности.

Члан 52

Инвалиднина, предвиђена овим законом за удовице и сирочад и потпора предвиђена за родитеље, браћу и сестре, почиње тећи од дана смрти или нестанка лица од кога они доводе право. Но, у случају, да те породице за време рата уживају нарочиту државну помоћ за издржавање, инвалиднина и потпоре исплаћиваће се у пуном износу од првог дана у месецу после обуставе државног издржавања, а за раније време извршиће се обрачун и исплатити евентуално разлика у њихову корист.

Члан 53.

Инвалиднина траје:

1. — за удовице и мајке до преудаје или до смрти. Ово последње важи и за оца;
2. — за браћу и сестре до навршене 16 године;
3. — за сирочад без оца и мајке, ако нису на други начин збринута или оспособљена за рад и живот, до навршене 16 године, но, кад су неспособни за рад све дотле док ова неспособност траје, што се има утврдити лекарско-комисијским прегледом. За ону сирочад, која се школују, инвалиднина траје до свршетка школе, а најдаље до навршене 23 године.

Инвалиднина лица, наведених у члану 48 и 49. престаје, кад такво лице добије другог храниоца. Женско сироче или сестра губи удајом право на инвалиднину.

Члан 54.

Кад ратник или официр активни или резервни погине или умре на војној дужности, држава је

дужна привремено на рачун инвалиднине половину његове плате са свима додацима и припадностима издавати његовој породици (жени и деци), све док не почну примати досуђену инвалиднину, и породица је дужна да се обрати надлежном суду ради регулације инвалиднине у року од 2 месеца од дана пријема званичног извештаја о смрти дотичнога. Но, у сваком случају, ако у овоме року не поднесе пријаву, обуставиће се даље привремено издавање напред означених припадности.

Губитак и обустава инвалиднине.

Члан 55.

За увек губе право на личну инвалиднину лица, која су се послужила преваром, лажним документима, симулацијом болести и т. д. у циљу да им се досуди или одмери већа инвалиднина, него што им припада у смислу овога закона или другог помаху у томе циљу.

Члан 56.

Лицима за која надлежна власт утврди да чине злоупотребу са разним врстама помоћи или да се одају крађи, прошњи, пијанству, коцкању, неморалном животу, или у знатној мери занемарују себе или своју породицу, у материјалном или моралном погледу, може се за увек, или за извесно време, одузети једна или више или све врсте државне помоћи. Инвалиднина и друга помоћ, одузеће се сваком оном лицу, које испољава начела противу постојеће државне форме, или начело противу-правне промене државног поретка. Нарочито одузеће се за увек инвалиднина и државна помоћ удовама, заштићеним овим законом, када се у опште одају неморалном животу. Одлуку о губитку инвалиднине и додатка доноси суд, који је надлежан за досуђивање инвалиднине. Пријаву може поднети сваки државни и самоуправни орган.

Члан 57.

Инвалид, који је пресудом редовног суда осуђен на казну која собом не повлачи губитак грађанске части по судској пресуди или закону, губи личну инвалиднину само за време издржавања казне.

Ако је осуђен један од оних чланова породице, на које уживалац инвалиднине прима додатак, уживалац инвалиднине губи додатак за тога члана породице само за време његовог издржавања казне.

Лице, које је пресудом редовног суда осуђено на губитак грађанске части као и лице осуђено за увреду Владаоца и Његовог Дома, губи сва инвалидска права. Његовој невиној породици припада инвалиднина, коју би имала да је дотични инвалид умро.

Члан 58.

Удова пресудом растављена или разведена од мужа, има право на удовичку инвалиднину и додатак све дотле, док има деце, која јој дају право на додатак, ако под надзором старатељског судије инвалиднину и додатак употребљава за незбринуту децу. Кад то не би било или би она то престала чинити, инвалиднина се досуђује деци, која се онда сматрају као сирочад без оца и мајке.

Члан 59.

Преудајом удовица губи право на инвалиднину. Ако нема деце исплатиће јој се као мираз трогодишња инвалиднина, ако то буде тражила у року од месец дана после венчања. Ово исто важи и за сва остала женска лица, кад се њиховом удајом гаси инвалиднина. О овоме ће решавати надлежни првостепени суд.

Ако се удовица без деце или са децом преуда за тешког, пуног или претешког инвалида, после смрти инвалидове она има права избора између инвалиднине по првом или другом мужу. За време другог брака, као и по смрти инвалида, за децу из првог и другог брака уживаће оне додатке, који су повољнији.

Задуживање и пренос инвалиднине.

Члан 60.

Није допуштен приватно-правни ни судски пренос инвалиднине, ни залагање инвалиднине и додатка, у сврху подмиривања ма чијег потраживања.

На инвалиднину и додатке не може се стављати забрана и из њих вршити наплата. Изузетно, може се на инвалиднину ставити забрана и из ње вршити наплата, у износу до највише $\frac{1}{2}$ инвалиднине без додатака, за потраживање државних и самоступравних тела и инвалидских новчаних установа. А за законско издржавање може уз $\frac{1}{2}$ инвалиднине бити обухваћен и цео додатак, који пада на дотично лице, којег се тиче издржавање.

Погребни трошкови.

Члан 61.

На име трошкова око погребца инвалида издаваће се одмах породицама умрлих сиромашних инвалида износ једномесечне инвалиднине пуног инвалида, а поред овога, издаће се жени или деци, на име помоћи, двомесечне инвалидске принадлежности инвалида, ако сем плате или пензије и инвалиднине немају другог прихода. Одлуку о помоћи доноси, на молбу породице Министар Социјалне Политике и иста се исплаћује из „Народног Инвалидског Фонда.“ Сахрана инвалида извршиће се са указивањем војних почести, ако за то има могућности у месту умрлога.

ГЛАВА IV.

Поступак.

А.) Утврђивање инвалидности.

Рок за пријаве за преглед.

Члан 62.

Свако лице, које тражи државну заштиту и помоћ као инвалид по овом закону, поднеће при-

јаву за утврђивање његове инвалидности т. ј. неспособности за општи привредни рад у року од године дана од дана утврђеног онеспособљења, а ако се налази ван земље у року од године дана после повратка у домовину.

За душевно оболеле поднеће пријаву њихови стараоци, најближи рођаци или општинске власти.

Молилац поднеће по могућству уз пријаву званично уверење свога надлежног старешине, у којим је приликама, ратним или службеним, — повређен или оболео и уверење болнице у којој је лечен.

У недосатку званичних извешћа признаваће се у првом реду искази старешина; а затим најмање два војника оне јединице, из које је онеспособљени и којима је лично познат такав догађај, и који то заклетвом потврде.

Поред тога молилац навешће у пријави све податке, којима ће олакшати званично прикупљање осталих података.

Пријава за преглед подноси се надлежној команди војног округа.

Члан 63.

Надлежна команда војног округа прегледаће пријаву и ако у њој нема свих потребних података, прибавља их службеним путем најхитније од надлежних власти.

Комисија за преглед инвалида.

Члан 64.

Преглед пријављеног лица врши се комисијски.

Код команде сваког војног округа постоји комисија за преглед инвалида, која се састоји: из команданта војног округа или његовог заступника, као председника, двојице лекара, од којих је један војни а други грађански (државни или самоуправни) и једног представника месне управне власти.

Ако комисија приликом прегледа пријављеног лица нађе да је потребно, ради одређивања тачне дијагнозе, посматрати га, или да буде прегледан од лекара специјалисте, упутиће га у најближу обласну или сталну војну болницу, у којој има специјалиста за дотичну повреду или болест.

Трошкови око упута и бављења у болници падају на терет државе.

Члан 65.

Комисија одређује дан прегледа, позива пријављено лице, врши преглед и одређује:

- 1) способност прегледаног лица за војну службу;
- 2) промену способности пријављеног лица за општи привредни рад на основу лекарске дијагнозе (лекара чланова комисије) о његовој озледи или обољењу;

3) даје мишљење, да је промена његове способности за општи привредни рад проузрокована једним од узрока који му даје право по овоме закону, или због каквог другог узрока.

По тач. 1. комисија поступа према Уредби о оцени способности за војну службу, а по тач. 2 и 3 према упутству Министра Социјалне Политике.

Комисија одлучује већином гласова. Ако се у комисији поделе гласови или се лекари не сложе у дијагнози и прогнози, комисија ће дотично лице са целим предметом упутити суперревизионој комисији на преглед и оцену, која ће му издати уверење сходно чл. 66. овога закона.

Члан 66.

По свршеном прегледу, комисија саопштава прегледаном лицу резултат прегледа заједно са поупом о правним средствима и даје му одмах писмено уверење о својој одлуци.

У уверењу ће се навести подаци о његовој потпуној или делимичној неспособности за војну службу, о врсти озледа или обољења, степен ње-

гове неспособности за општи привредни рад и кад је и где онеспособљен.

Кад комисија нађе, да нису испуњени услови из тач. 3. чл. 65. овога закона она ће навести разлоге за то своје мишљење.

Члан 67.

Против одлуке комисије за преглед иивалида код војног округа може се поднети жалба:

а) због лекарске дијагнозе, и

б) због окатегорисања неспособности за општи привредни рад.

Жалба се подноси у року од 30 дана по предаји уверења команди војног округа, која је дужна да жалиоца са свима актима у року од 10 дана спроведе суперревизионој комисији команде дотичне дивизијске области на преглед и решење.

Члан 68.

Суперревизиона комисија може одлуку прве комисије оснажити или преиначити.

Суперревизиона комисија саопштава своју одлуку одмах усмено интересованом лицу, а писмено се доставља са свима актима комисији, која је извршила први преглед, која ће на основу исте издати жалиоцу ново уверење.

Одлука суперревизионе комисије извршна је.

Б) Решавање о задобијању и губитка права.

Рок пријаве за инвалиднину.

Члан 69.

Пријаву за инвалиднину мора инвалид поднети надлежном суду у року од године дана после последњег лекарско-комисијског прегледа; породице оглашених инвалида у року од једне године од дана смрти инвалида; а остала лица у року од две године, од дана Указом наређене демобилизације.

Пријаве за умоболне и ратну сирочад дужни су поднети њихови стараоци или општински суд, а може то учинити и њихова родбина.

Уз пријаву молилац поднеће по могућству:

а) инвалидско уверење надлежне комисије, којим је оглашен неспособним;

б) ако је жењен, извод из протокола венчаних и о сваком члану, који има право на заштиту по овоме закону. извод из протокола рођених.

в) уверење месне општинске власти, да су живи сви чланови породице за које се право тражи;

г) уверење о владању и имовном стању;

д) ако има родитеље, браћу и сестре, уверење општинског суда да су сиромашни и неспособни за рад и да им је он једини хранилац.

Чланови породице, који по овом закону траже државну заштиту и помоћ, поднеће надлежном суду по могућству све потребне доказе, којима своје право доказују.

Инвалидски судови.

Члан 70.

О задобијању инвалиднине и додатка као и о губитку инвалиднине и осталих помоћи у смислу чл. 55., 56., 57., 58. и 59. овог закона, решавају у првој инстанцији срески судија (каторски, окрајни) у покрајинама где их има, а у покрајинама где ових нема појединачни судија при првостепеном (окожном) суду. За обављање овог посла може старешина дотичног суда одредити већи број судија.

У другој и последњој инстанцији решавају ове предмете Виши Инвалидски Судови.

Члан 71.

Виши Инвалидски Судови решавају и у споровима о надлежности судија нижих судова као друга и последња инстанција.

Седишта Виших Инвалидских Судова су: за Србију, Црну Гору и Војводину у Београду, за Хрватску, Славонију и Словенију у Загребу, и за Босну Херцеговину и Далмацију у Сарајеву.

Виши Инвалидски Суд састоји се од пет чланова, које поставља Министар Социјалне Политике, и то: једног као председника од активних судија касационог или апелационог суда, двојице судија првостепених судова, једног представника Министра Социјалне Политике, дипломираног правника и једног представника ратних инвалида, дипломираног правника, кога поставља Министар Социјалне Политике на предлог Средишњег Одбора Удружења Ратних Инвалида и једног представника Министра Финансија, кога он одређује. Касационог и апелационог судију, као и судије првостепених судова одређује Министар Социјалне Политике у споразуму са Министром Правде.

Виши Инвалидски Судови решавају већном гласова; на случај једнаке поделе гласова одлучује страна на којој је председник.

По потреби могу се образовати више одељења Вишег Инвалидског Суда са истим саставом.

Сваки члан Вишег Инвалидског Суда мора имати по једног заменика.

Чланови Вишег Инвалидског Суда, ако су из слободних занимања имају положити заклетву на ову дужност.

Награду за рад судијама првостепених (среских, котарских, крајних) као и члановима Виших Инвалидских Судова одредиће Министар Социјалне Политике у споразуму са Министром Финансија.

Члан 72.

Кад судија нижег суда прими пријаву за инвалиднину, најпре ће се расправити, да ли је надлежан и да ли је пријава поднета благовремено. Ако би се огласио ненадлежним, или би нашао да пријава није благовремено поднета, неће се упуштати у

стварно решавање, већ ће у том смислу донети образложену одлуку, коју ће доставити подносиоцу пријаве или његовом заступнику. Овај има права да се противу ове одлуке жали у року од 30 дана после пријема одлуке. Жалба се подноси судији, против чије се одлуке жали, непосредно или преко поште на повратни реџис, у коме случају дан предаје пошти узима се као дан предаје судији.

За умоболне и ратну сирочад ове одлуке слаће се на разматрање и решење Вишем Инвалидском Суду по званичној дужности и без жалбе подносиоца молбе (пријаве).

Члан 73.

У благовремено подметим пријавама, недовољно поднете доказе, који се траже за стицање права по овоме закону, судија ће прибавити по званичној дужности од надлежних власти, које су дужне овоме се хитно одазвати, а потом решити о признавању или непризнавању права на инвалиднину и о времену од када та инвалиднина тече.

Свако решење мора бити образложено.

Члан 74.

Против решења суда странка се може жалити у року од 15 дана од пријема писменог решења.

У жалби се могу навести и нова доказана средства.

Она решења, против којих се странка у остављеном року није жалила, а којима је досуђена потпора, дужан је судија, да по званичној дужности, у року од 10 дана по истеку рока за жалбу, са целим предметом достави Вишем Инвалидском Суду на разматрање и коначно решење.

Виши Инвалидски Суд може решење судије нижег суда оснажити, поништити или преиначити, ако је стање ствари довољно извиђено, иначе вратити на дослеђење.

Виши Инвалидски Суд, без обзира на то, да ли има жалба заинтересованог, дужан је расмотрити послато решење у целини по званичној дужности.

Решење Вишег Инвалидског Суда пуноважно је, ако су у решавању учествовали сви чланови, а решава се већином гласова.

Члан 75.

Све власти, које имају прикупљати податке или издавати уверења за стицање, уживање или губитак једне или друге врсте помоћи по овоме закону, дужне су све те предмете сматрати као врло хитне. За намерно одуговлачење или неправилан рад, казниће се одговорно лице према постојећим законским прописима.

Члан 76.

Све пријаве, записници, саслушања, молбе, крштенице, умрлице, лекарска уверења, жалбе и остала документа појединих лица заштићених овим законом, која су у вези са задобијањем једне или друге врсте помоћи по овом закону, ослобођавају се свију такса и издају се бесплатно.

Власти су дужне да на исправама, изданим у стварима овога закона, означе, с позивом на овај члан, да их издају без наплате таксе.

Ревизија поступка.

Члан 77.

Странка има право тражити ревизију извршног решења о инвалиднини у року од једне године дана, од дана пријема извршног решења и то у овим случајевима:

1. — због материјалне повреде закона;
2. — кад се јавне исправе у некој чињеници не слажу по садржини; и
3. — због рачунске грешке у износу инвалиднине.

Из истих разлога има право и Министар Социјалне Политике, да без обзира на сваки рок тражи ревизију извршног решења о инвалиднини.

Молба за ревизију подноси се првостепеном (окружном) односно среском (котарском, крајном) суду молиочевог боравишта.

Ако овај суд није донео решење по предмету, за који се ревизија тражи, он ће по званичној дужности додати односна акта од власти, која је прво решење донела.

Жалба против одлуке, којом се усваја или одбија предлог за ревизију, изјављује се у року од 30 дана, после пријема писмене одлуке, а ако нема жалбе суд ће поступити по ставу трећем чл. 74. овога закона.

Обнова поступка.

Члан 78.

Странка има право тражити обнову поступка о инвалиднини, на основу нових доказа за своје право, у року од једне године дана од дана пријема извршног решења по ранијем спору, по коме тражи обнову поступка.

У случају, да лични инвалид, због погоршања озледе, болести или компликације, према чл. 51. има права на повећање инвалиднине, може тражити обнову поступка, кад год наступи случај за то.

Нижи судови (појединачне судије), који буду доносили решења о одобрењу обнове поступка, биће дужни таква решења доставити и Министарству Социјалне Политике, које има право жалбе у року предвиђеном чл. 74.

Виши судови биће такође дужни достављати своја решења по предметима за обнову поступка Министарству Социјалне Политике, у року од 15 дана.

Члан 79.

Министар Социјалне Политике има право да, без обзира на рок, тражи обнову поступка у овим случајевима:

1. кад накнадно пружи доказе да странка нема права на досуђену потпору, и

2. у случају, кад се здравствено стање личног инвалида поправи, да има законског основа за смањење или одузимање досуђене потпоре.

Рокови.

Члан 80.

Пријаве и жалбе, које су овим законом везане за рок, сматраће се за благовремене, ако су у одређеном року предате пошти на повратан рецепис за надлежну власт.

ГЛАВА V.

Откуп инвалиднине.

Члан 81.

Уживаоци инвалиднине могу тражити, да им држава њихову инвалиднину откупи, сходно следећим одредбама, давањем капитала или земље или на други начин.

Према средствима, којима се располаже, најпре ће се откупити инвалиднине лакших инвалида и удовица са децом, која већ учествују или ће скоро ступити у привредни рад.

Лице, које тражи откуп у једном или другом виду, поднеће своју молбу Министру Социјалне Политике. На случај потребе образоваће се нарочите комисије, које ће испитати све прилике молиоца, као и целисходност откупа и јемство и учинити сходне предлоге.

Откупнина давањем капитала.

Члан 82.

Министарство Социјалне Политике откупиће инвалиднину давањем капитала, кад буде то тражило лице, коме је досуђена стална инвалиднина.

1. ако је старије од 21 а млађе од 55 година.

2. кад би практичном и продуктивном употребом капитала могло себи, или онима, које је дужно издржавати, створити повољније услове за пристојан живот него примањем годишње инвалиднине, и

3. кад за то даје довољно моралног и материјалног јемства.

Капитал ће се давати нарочито за куповину или амелиорацију земљишта, за обрађивање и за подизање станова и осталих зграда, за вођење привредног рада, за набавку пољопривредних справа или стоке и прибора, или за набавку машина, алата и материјала за разне занате и кућне индустрије, или као обртни капитал за вођење трговине и заната, па било да уживаоци инвалиднине раде самостално, или у задрузи и заједници са другим лицима.

Члан 83.

За одобрени капитал мора се тражити јемство, ма да ће капитал односно предмет, који је с њим набављен, стално служити сврси, прописаној у чл. 82.

Јемство ће се пре свега тражити у предмету самом, а осим тога према приликама и могућности у поједином случају на начин, који Министар Социјалне Политике нађе као најзгоднији и најцелисходнији.

Министар Социјалне Политике може тражити повраћај дате откупнине, по наплати 6% годишњег интереса од рока исплате до рока повраћаја, кад се утврди да датим капиталом није постигнут циљ, у коме је откупнина дата.

Предмет набављен одобреним капиталом не сме се продати без одобрења Министра Социјалне Политике.

Члан 84.

Откупљеном инвалиду може се повратити право на инвалиднину у изузетним случајевима, нарочито

кад дотично лице није криво што није постигнут циљ, у коме је дата откупнина.

Право на поновно уживање инвалиднине у случају повраћаја (чл. 83) почиње са првим даном онога месеца, који следи датуму повраћене откупнине.

Члан 85.

Откуп може се извршити и на други начин, ако новчана вредност повластице, коју инвалид добије, одговара његовој откупнини предвиђеној чл. 82. овога закона. Откуп давањем капитала врши се из „Народног Инвалидског Фонда“.

Откупнина давањем земље.

Члан 86.

Лица заштићена овим законом, која су добила или ће добити земљу по закону о аграрној реформи, губе право на инвалиднину и додатке.

Право на уживање инвалиднине престаје са 31. децембром оне године, у којој је уживалац инвалиднине први пут прикупио плод на додељеној земљи.

ГЛАВА VI.

Народни Инвалидски Фонд и Инвалидска Удружења.

Члан 87.

Установљава се „Народни Инвалидски Фонд“. У овај фонд улазе:

1. — дотација, која ће се одређивати буџетом сваке године, и то за прве три године по 2,000.000 динара, а доцније према потреби, у циљу откупнине инвалиднине;

2. — добровољни прилози, поклони, задужбине и т. д. поклоњени држави односно овом фонду за потпомагање инвалида;

3. — 3% чистог прихода државне класне лутрије;

4. — фонд за војне инвалиде, установе Кнеза Михаила (Закон о потпори војних инвалида од 8. јула 1878 године), с тим да се овај фонд има употребити искључиво за подизање Инвалидског Дома;

5. — инвалидски фондови бивше Аустро-угарске, који ће ликвидацијом припасти нашој држави;

6. — приходи предвиђени законом о исплати ратне штете (чл. 4., 5., и 10. истог Закона) и

7. — приходи који су овим или другим законима, додељени овом фонду или који буду одређени другим законима.

Члан 88.

Имовина фонда састоји се из покретности и непокретности. Готов новац биће на чувању и приплоду код Државне Хипотекарне Банке. Покретна имовина, коју фонд добије поклоном, ако се продаје, продаће се јавно и добијени новац такође предати Државној Хипотекарној Банци. Непокретна имања фонда могу се отуђити или оптеретити само по одобрењу Министарског Савета.

Члан 89.

Имовином фонда рукује Министар Социјалне Политике.

При Министарству Социјалне Политике установљава се Савет, коме се ставља у задатак да води бригу о фонду и подноси Министру предлоге о руковању и утрошку фонда. Овај се Савет састоји из председника и два члана, које именује Министар Социјалне Политике, и то председника из реда чланова Државног Савета, а чланове из реда својих чиновника, од којих има један да буде чиновник инвалид

а ако таквог у Министарству Социјалне Политике нема, онда га именује из кога другог Министарства. Решење Министра Социјалне Политике извршује Рачунско-Економско Одељење Министарства Социјалне Политике. Награду за рад члановима Савета одредиће Министар Социјалне Политике.

Сва документа примања и издавања овога фонда морају бити визирана од органа Главне Контроле.

Члан 90.

Чист приход фонда употребљаваће се:

1. — за лечење и обучавање инвалида, у колико се то не би вршило у државним заводима;
2. — за потпору при оснивању или побољшању самосталног привредног положаја инвалида или њихових привредних задруга;
3. — за помоћ у подвозу, оделу, обући, рубљу, оскудним лицима, заштићеним овим законом.

У колико би „Народни Инвалидски Фонд“ располагао са довољним средствима чистог прихода, може се употребити за подизање, проширење, уређење и издржавање државних инвалидских завода. Средства Фонда предвиђена у чл. 87. тач. 4. могу се утростити само на подизање инвалидског дома.

Члан 91.

Лица, која примају помоћ по овоме закону, могу се удружити у месна и обласна инвалидска удружења. Сва обласна удружења сачињавају „Среднјо Инвалидско Удружење Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца“ са седиштем у Београду.

Правила инвалидских месних и обласних удружења одобравају надлежни велики жупани а „Среднјо Инвалидског Удружења“ Министар Социјалне Политике.

Надзор над радом инвалидских удружења врши Министар Социјалне Политике непосредно или преко великих жупана.

Постојећа инвалидска удружења имају се за шест месеци од дана ступања на снагу овога закона саобразити одредбама истог.

ГЛАВА VII.

Завршне одредбе.

Члан 92.

Лице заштићено овим законом има право на лечење и апаратисање пре извршног судског решења о праву на инвалиднину, кад веродостојним начином докаже, да има право по овом закону.

Члан 93.

Лица заштићена овим законом могу изузетно уживати инвалиднину изван државе само по одобрењу Министра Социјалне Политике у споразуму са Министром Војске и Морнарице.

Члан 94.

Свима лицима, заштићеним овим законом, која уживају од државе плату или пензију и додатке, издаваће се до регулисања пензије и инвалиднине месечно аконтација по одредбама чл. 152. Закона о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда.

Члан 95.

На инвалиднину по овом закону не плаћа се порез нити какав други јавни прирез.

Члан 96.

Све молбе, жалбе, решења и прилози уз исте, којима се по овом закону тражи, даје или одузима неко право или повластице, лицима заштићеним овим законом, ослобођавају се свих државних и самоуправних такса.

Лица заштићена овим законом ослобођавају се и такса за оснивање и протоколисање самосталне радње.

Члан 97.

Све власти, које имају прикупљати податке или издавати уверења за стицај, уживање или губитак права или повластице по овом закону, или решавати о тим правима и повластима, дужне су све те предмете сматрати као врло хитне. За намерно или немарно одуговлачење казниће се одговорно лице према постојећим прописима а поред тога и новчаном казном од 2.000 динара у корист „Народног Инвалидског Фонда“. Казну изриче претпостављени старешина.

Противу решења о казни може се, у року од 15 дана по саопштењу, поднети жалба Министарству Социјалне Политике, чије је решење извршно.

Члан 98.

Грађански ратни инвалиди, као и они, који су то постали услед интернирања или конфинирања, имаће право на инвалиднину и додатке предвиђене овим законом, само ако су сиромашног стања. Војни ратни инвалиди, за које није друкчије предвиђено у овоме закону, ако нису сиромашног стања, примаће само половину личне инвалиднине без додатка. Они инвалиди, који по овоме закону буду запослени код општинских или обласних самоуправа, за време, док буду запослени примаће половину инвалиднине без додатка.

Члан 99.

За стицање права по овоме закону код инвалида, односно породица палих, умрлих и несталих ратника или умрлих тешких, пуних и претешких инвалида, пореза се рачуна она, коју је задруга дотичнога плаћала у времену његовога онеспособљења или смрти.

За задругара у погледу пореза по овоме закону рачунају се и отац и његови синови као и породице ових, ако су исти погинули, умрли или нестали.

Члан 100.

Општинске и пореске власти дужне су месечно слати надлежним финансијским управама извештаје о промени — побољшању имовног стања инвалида и породица, које примају инвалиднину по овоме закону.

Ако би финансијске управе из тих извештаја виделе, да дотични инвалид, односно породица због побољшања имовног стања немају права на даљи пријем инвалиднине, обуставиће исплату исте и извести надлежни нижи инвалидски суд, који ће донети решење о губитку инвалиднине.

Члан 101.

Која ће се лица у смислу овога закона сматрати, да су сиромашног стања, одређиваће се годишњим финансијским законом.

ГЛАВА VIII.

Прелазна наређења.

Члан 102.

Инвалиднина и додаци по овом закону почињу тећи од 1. априла 1926. године за сва лица, која дотле буду новим извршним решењима преведена на нове припадности по овом закону.

Она пак лица, за која до овог рока не буду донета решења о превођењу, примаће инвалиднину и остале припадности по досадашњим законима, а по извршеном превођењу исплатиће им се евентуална разлика, рачунајући од 1. априла 1926. године.

Инвалиднина и остале припадности неће се исплаћивати онима, који по истеку три месеца, по ступању на снагу овог закона, не поднесу финансијским управама писмену потврду, да су се пријавили надлежним судовима за превођење по овом закону.

Члан 103.

Сви нерешени спорови из рата 1912. године и надаље до демобилизације, завршене 5. маја 1920. године, расправиће се по закону о потпори војних инвалида од 8. августа 1878. године, са изменама и допунама од 10. априла 1914. године и по закону о привременој помоћи инвалида од 31. децемара 1921. године, у колико се тиче времена, од када потпора тече и величине потпоре за време од постанка права на потпору па до дана ступања на снагу овога закона.

Члан 104.

Сва лица, која по досадашњим извршним решењима примају инвалиднину, биће дужна, да се у року од три месеца, по ступању на снагу овог закона, пријаве надлежним првостепеним (среским, котарским, крајним) судовима ради превођења на припадности по овом закону. Судови ће им о пријему пријаве бити дужни дати писмену потврду. Уз пријаву се подноси извршно раније решење о досуди инвалидине са уверењем из става другог чл. 105 овог закона и уверење о плаћању порезе са подацима из чл. 99.

Надлежни судови поднета решења замениће новим, саобразно одредбама овог закона.

Решења ће се у препису доставити молиоцу преко његове општине.

У случају, да неко лице није задовољно са новим решењем надлежног суда, може се у року од 30 дана, по саопштењу решења, жалити Вишем Инвалидском Суду.

Решење надлежног суда, против кога није било у одређеном року изјављена жалба, постаје извршним.

Члан 105.

Надлежни судови по овом закону превешће она лица, којима је било признато инвалидско право од стране надлежних управних власти, окружних инвадских судов или Врховног Инвалидског Суда,

и то под условом, да им је то право било признато од стране надлежне специјалне инвалидске комисије или специјалног инвалидског суда, на основу чл. 35. Закона о буџетским дванаестинама од 30. јуна 1923. године.

Лице заштићено овим законом, чије је право на досуђену инвалиднину или потпору подлежало ревизији по чл. 35. закона о буџетским дванаестинама за јули, август и септембар 1923. г. у вези са чл. 6. правилника за извршење решења Министарског Савета бр. 38652. од 13. априла 1923. г., биће дужно поднети суду и уверење надлежне финансијске управе, да му инвалиднина и потпора није обустављена.

Код лица, којима су признале право у предњем ставу поменуте власти, а за које специјални инвалидски суд није још донео одлуку, Министарство Социјалне Политике упутиће њихове предмете надлежном првостепеном (окружном) или среском (котарском, крајном) суду на поступак, да донесе нову одлуку о праву на инвалиднину.

Свима лицима, којима је потпора обустављена одлуком специјалног инвалидског суда, саопштиће се разлози за обуставу од стране надлежног суда.

Лица, којима је одлуком специјалног инвалидског суда коначно обустављена инвалидска потпора, могу у року од 6 месеци, од дана овога саопштења, обновити поступак код првостепеног (окружног) односно среског (котарског, крајног) суда, у смислу овога закона.

Судови ће бити дужни, да првенствено изврше превођење на припадности по овом закону свих оних лица, која по досада извршним решењима примају инвалидску потпору. Кад то превођење буде окончано, приступиће се решавању случајева предвиђених претпоследњим ставом овог члана.

Члан 106.

Ратни војни инвалиди, који су пре ступања на снагу овог закона били одбијени од права на инва-

лидску потпору са разлога тога, што своју пријаву нису благовремено поднели надлежној власти него само својој општини, као и они ратни војни инвалиди, који су били спречени, да се пријаве због наступелих сметњи независно од њихове воље, имају право да се пријаве надлежном суду у року од једне године дана од дана ступања на снагу овога закона.

Одлуке донесене по овоме члану и претпоследњем ставу члана 105. овога закона доставиће се по званичној дужности надлежним Вишим Инвалидским Судовима на разматрање и коначно решење.

Члан 107.

Специјалне инвалидске комисије и специјални инвалидски судови завршиће свој рад закључно до 31. децембра 1925. године. Несвршени предмети послаће се у рад надлежним првостепеним (среским котарским, крајним) судовима.

Првостепеним, односно среским судовима, доставиће се на рад и нову одлуку и предмети по жалбама противу решења покрајинских управа, који до дана ступања на снагу овог закона нису окончани.

Садањи Врховни Инвалидски Суд престаје радити са даном образовања Виших Инвалидских Судова по овоме закону којима ће Министарство Социјалне Политике несвршене предмете упутити на рад.

Члан 108.

Официри инвалиди српске и црногорске војске и официри добровољци, који су се борили у редовима српске или црногорске војске, који су стављени у пензију пре ступања на снагу овога закона, а који су инвалиди пуни или претешки, превешће се на пензију наредног вишег чина по Закону о Устројству Војске и Морнарице од 1923. године, а лаки и тешки инвалиди превешће се на пензију чина који су имали.

Претешки инвалиди, официри српске и црногорске војске и официри добровољци, који су се борили у редовима српске и црногорске војске, пензионисани

због инвалидности пре ступања на снагу овога закона, унапређују се у резерви: нижи официри закључно до чина мајора, виши официри закључно до чина пуковника и то по испуњењу услова прописаних чл. 84. Закона о Устројству Војске и Морнарице у погледу карактерних особина, ваљаности, владања и ратних заслуга и услова тач. 4., 5. и 6. истог члана.

Њихова пензија повећава се на пензију чина, који у резерви буду добили на основу одредбе овога члана.

Породице погинулих, у рату, умрлих или несталих официра, војних чиновника и обвезника чиновничког реда српске и црногорске војске и официра добровољаца, који су се борили у редовима српске и црногорске војске, као и породице умрлих инвалида официра српске и црногорске војске и официра добровољаца, који су се борили у редовима српске и црногорске војске, које уживају по старим законима пензију, превешће се на пензију по сада важећим законима (по Закону о Устројству Војске и Морнарице, о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда и осталим специјалним законима).

Члан 109.

Сиромашни инвалиди, резервни официри, који нису у државној служби нити имају право на пензију, добиће поред инвалиднине и додатака по овом закону и специјални додатак и то нижи официри по 20 а виши по 30 динара дневно.

Они инвалиди, резервни официри, који су имали право на пензију по старом закону о чиновницима грађанског реда или по коме другом специјалном закону, па су као инвалиди по досадањим законима примали пензију свога чина у војсци као већу (повољнију), примаће по овом закону, ако на своју имовину не плаћају више од 30 динара непосредне порезе, без порезе на личност и приреза, поред своје

чиновничке пензије и личну инвалиднину по овоме закону.

Сви лични инвалиди, који су у активној државној служби, сем оних побројаних у чл. 114. овог закона, неће имати право на пријем инвалиднине по овом закону. По иступању из државне службе, и то само они, који су резервни официри ратни инвалиди, ако немају право на пензију примаће специјалне додатке по ставу првом, а ако имају право на пензију и инвалиднину под условима означеним и у ставовима првом и другом овог члана.

Члан 110.

Бивши војни чиновници српске војске, који су као такви пензионисани пре превођења у административне официре као инвалиди, уживаће инвалиднину по чл. 41. овога закона предвиђену за официре.

Члан 111.

Држављани Србије и Црне Горе, који су као такви пре европског рата ступили и служили у руској војсци, било да су прешли у руско поданство или не, па су у рату 1914.—1920. године постали инвалиди и до ступања на снагу овога закона вратили се у своју отаџбину, Краљевину Срба, Хрвата и Словенаца, и њено поданство и у истој до сада уживали инвалидску потпору, уживаће сва права по овоме закону.

Члан 112.

Ратни инвалиди, који су учествовали у прошлим ратовима за ослобођење и уједињење а сврше правне науке и проведу на име стажа једну годину дана у судовима или адвокатској канцеларији као приправници, стичу право на полагање судиско-адвокатског испита.

Члан 113.

Ступањем овога закона у живот укидају се сви закони, уредбе и прописи, који су се односили на лица заштићена овим законом, сем уредбе о општем прегледу инвалида од 27.-VI-1921. године.

Члан 114.

Укида се одредба чл. 343. Закона о устројству војске и морнарице, с тим, да се лицима, која нису преведена на принадлежности по истом закону, изда разлика до сада неисплаћена. Активни официри ратни инвалиди, српске и црногорске војске и официри добровољци, који су се борили у редовима српске и црногорске војске, ако су у активној служби уживаће и личну инвалиднину без додатка по овом закону, поред свих редовних принадлежности.

Члан 115.

Док се финансијским законом или законом о порезу не донесу одредбе по члану 101. овога закона о томе, која се лица имају сматрати за сиромашна у смислу овога закона, важиће одредбе о томе по досадашњим законским прописима.

Члан 116.

За извршење овога закона надлежан је Министар Социјалне Политике, који ће у споразуму са Министрима: Војске и Морнарице и Финансија прописати потребан правилник за извршење истог.

Члан 117.

Овај закон ступа у живот од дана, када га Краљ потпише, а обавезну снагу добија, кад се обнародује у Службеним Новинама.

Препоручујемо Нашем Министру за Социјалну Политику, да овај Закон обнародује, свима Нашим

Министрима да се о извршењу његовом старају, властима заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

17. новембра 1925. год.
у Београду.

АЛЕКСАНДАР, с. р.

Председник Министарског Савеша,

Ник. П. Пашић, с. р.

Министар Правде,

М. С. Ђуричић, с. р.

Министар Иностраних Дела,

Д-р М. Нинчић, с. р.

Министар Вера,

М. Трифуновић, с. р.

Министар Народнoг Здравља,

Д-р С. Милетић, с. р.

Министар Грађевина,

Ник. Т. Узуновић, с. р.

Министар Пољопривреде и Вода,

К. Љ. Милетић, с. р.

Заслушник Министра Просвете,

Министар Вера,

М. Трифуновић, с. р.

*Министар за Уставотворну Скупштину
и Изједначење Закона,*

Д-р М. Сршкић, с. р.

Министар Финансија,

Д-р М. М. Стојадиновић, с. р.

Министар за Социјалну Полицију,

Мил. Симоновић, с. р.

Министар Војске и Морнарице,

Дивизијски Генерал,

Душ. П. Трифуновић, с. р.

Министар Унутрашњих Дела,

Бож. Ж. Максимовић, с. р.

Министар Саобраћаја,

А. М. Радојевић, с. р.

Министар за Аграрну Реформу,

Павле Радић, с. р.

Министар Пошта и Телеграфа,

Д-р Б. Шуперина, с. р.

Министар Трговине и Индустије,

Иван Крајач, с. р.

Министар Шума и Рудника,

Д-р Никола Никић, с. р.

(М. П.)

*Видео и ставио Државни
Печат,*

*Чувар Државног Печаша,
Министар Правде,*

М. С. Ђуричић, с. р.

На основу чл. 116. Инвалидског Закона од 17. новембра 1925. год., а по постигнутом споразуму са Министром Војске и Морнарице и Министром Финансија, прописујем следећи

ПРАВИЛНИК

ГЛАВА I.

К чл. 1.

У погледу државне заштите и помоћи Инвалидски Закон не прави разлику између личних инвалида: редова, подофицира и официра, нити између њихових породица, било да су исти постали као такви у току минулих ратова или после ових; главно је, да се право на личну инвалиднину заснива, и за прошле и за будуће инвалиде, путем задобивене повреде или болести на војној дужности, било у ратно или мирно доба, а такође исто и за породице путем погибије, или смрти, услед наступеле болести од које је умрло оно лице, од кога се право на инвалиднину или потпору изводи.

К чл. 2.

Озледе и повреде задобивене и за време вршења војне дужности, а које би се могле приписати у кривицу дотичном лицу, неће се моћи узети у обзир, да би исти могао бити оглашен за инвалида. Исто тако и болести наступеле до демобилизације за 6 недеља а које нису ни у каквој вези са ранијом војном службом (на пр. разне епидемичне болести), не сма-

трају се као основ са кога би дотично лице или породица његова стекли право на инвалиднину.

К чл. 5.

Основи на личну инвалиднину невојних лица, односно на инвалиднину породица невојних лица предвиђених овим чланом, која од истих изводе право на инвалиднину, имају се утврдити такође званичним путем од стране оних власти, које су позвале таква лица на вршење одређене дужности, као и јавне дужности, па су на истој настрадали и на тај начин им се смањила привредна способност, односно су подлегли смрти.

Невојна лица из чл. 5. Инвалидског Закона односно породице имају право на инвалиднину редова.

К чл. 6.

За лица под а), која се непријатељу предаду, има се утврдити та околност, предаја, првенствено званичним путем надлежних војних власти или путем исказа два сведока, ратна друга, у недостатку званичних података, а на име, да је предаја била својевољна — намерна.

Самоосакаћење из чл. 6. под т. в) има се утврдити првенствено лекарским прегледом а у немогућности тога сведоцима.

К чл. 7.

Што се тиче ванбрачне деце, о којима је реч у овоме члану, право на инвалиднину, ако су иста чланови породице погинулог, умрлог или несталог инвалида или ако су чланови породице личног инвалида, право на додатак признаје се, ако су иста деца призната пред надлежним месним парохом за своју и као таква уведена у регистар рођених, било на име личног инвалида, било на име покојника, од кога изводе право на инвалиднину. Ако није било могућности, да се то изврши, независно од оца ванбрачног детета као на пр.: изненадна мобилизација,

погибија, напрасна смрт, онда се има узети, да му је исти хранилац био, ако се то буде утврдило од надлежних власти а на име да је то дете ванбрачно путем неге и збрињавања покојник прећутно признао за своје.

ГЛАВА II.

К чл. 10.

Бесплатни лекови добијају се само у болници за време лечења.

Министарство Народног Здравља дужно је наредити свима управама бања и лечилишта, да од лица предвиђених чл. 10. т. 4. овога Закона не смеју наплаћивати никакве таксе па ни таксе за купање за време лечења у дотичним бањама.

К чл. 11.

Најближе општинске власти или државне дужне су упућивати лекарима у цели прегледа и указивања помоћи сва лица из чл. 10. ов. Закона, а која се буду за то обратила. Лекари државни и самоуправни а у недостатку ових и приватни дужни су вршити преглед и указивати лекарску помоћ бесплатно а тако исто и издавати потребна бесплатна уверења или писмена, којима ће се утврђивати дијагноза повреде или наступеле болести.

К чл. 12.

У болницама и другим санитетским установама имају се примати инвалиди и породице на основи упута добивених од надлежних власти, снабдених потребним уверењем о имовном стању, за лица из чл. 10. тач. 2. и 3. овога Закона, у противном, ако је инвалиду односно члану инвалидске породице преко потребна хитна и неодложна лекарска помоћ, као и лечење болничко, дужне су све санитетске установе без разлике, да ли су државне, самоуправне или приватне, примити их на лечење и, ако

исти моментално не би имали уредне упуте од надлежних власти, већ само инвалидско решење или књижицу инвалидску или које друге инвалидске исправе; па ће о томе пријему обавестити надлежне власти њихове и од њих тражити потребне упуте са потребним уверењима и осталим документима.

К чл. 13.

Установе санитетске предвиђене овим чланом, ако је прека потреба за лечење лица заштићених овим Законом дужне су иста примити на лечење по прописима предњег члана 12.

К чл. 14.

Министарство Социјалне Политике преко Министарства Народног Здравља прибавиће потребне податке, још пре бањске сезоне у идућој години; за све бање о броју посетилаца у прошлој бањској сезони, као и о броју станова, којима располажу, како би се могао одредити тачан број инвалида, који би се имао слати у поједине бање, како за време главне сезоне, тако и после исте.

К чл. 15.

Нови лични инвалиди а неапаратисани, који имају право на апаратисање, имају се обратити дотичном ортопедском заводу и то преко своје надлежне месне власти, са означањем какву повреду имају и шта траже, какав апарат: за ногу, руку мидер за грудни кош или друга ортопедска помоћна средства и уз исту молбу да приложи оверен препис судскога решења.

Ортопедски завод ће их позвати писменим путем преко њихових надлежних месних власти, затим кад буду иста лица дошла, прегледати их комисијским путем од стране нарочито одређене стручне комисије, да ли има потребе за апарат или не, и какав апарат, узети меру за исти, а по потреби задржати их и на лечењу или операцију потребну. Ако ли пак

нема потребе, да се инвалид задржава дуже, то, пошто му се узме мера за апарат, биће враћен кући својој а апарат ће му се доставити преко поште.

Они инвалиди, који су већ апаратисани и имају раније узету меру за апарат или обућу, код надлежног ортопедског завода, што се има означити у молби, немају потребе да долазе, већ се имају обратити само писменим актом за нови апарат, са означањем, кад су ранији апарат, односно ортопедску обућу примили, па ће им се нови апарат — обућа израдити и доставити, а по потреби и накнадно позвати.

Упут и објаву за ортопедски завод као и остале потребне исправе, издавање надлежне месне власти по одобрењу дотичног ортопедског завода, који има означити у акту, кад се имају упутити инвалиди и кога дана.

За повратак кући упут — објаву издаје сам дотични завод.

Трошкови за лечење, апаратисање и подвоз железницом, лађом и колима имају инвалиди бесплатно, који трошкови падају на терет државни.

Уз протезу — вештачку ногу добија се и обућа има да траје и то уз протезу годину дана а ортопедска ципела 8 месеци. За то време имају ортопедска ципела годину дана. За то време имају право и на оправке, које се јављају као последица редовне употребе.

Трајање протеза и ортопедске обуће одређује комисија стручна коју именује управник дотичног ортопедског завода а који је председник исте.

Осакаћена деца сиромашних личних инвалида као и породица погинулих, помрлих и несталих имају такође право на бесплатно апаратисање, и, да би потребне протезе могли добити, имају се на напред изложени начин обратити уредним путем, добивеним од надлежних власти са потребним документима (судско решење у овереном препису и уверење у коме има да буде означено: да је лице које тражи

апарат, дете личног инвалида односно породице, као и то, колико отац његов односно породица покојника плаћа на име непосредне порезе, без личне порезе и приреза као и пореза на пензију.

К чл. 17.

Пошто је иначе тешко утврдити околности, да ли је протеза онеспособљена за рад, било услед редовне употребе или услед непажње дотичног лица, које се истом користи, то је неопходно потребно ради утврђивања тога у сумњивим случајевима, користити се надлежним месним властима онога места, у коме дотично лице борави. Од резултата те истраге зависи и одлука, да ли ће се дотичноме лицу извршити оправка онеспособљене протезе на терет државни или на терет истога лица.

На случај, да се утврди, да је онеспособљење протезе проузроковала немарност самога лица, које истом рукује, трошкови око оправке протезе, која је постала неупотребљива, имају се ставити њему на терет, у ком се случају има донети формално решење, поткрепљено званичним извештајем надлежне стручне комисије дотичног ортопедског завода и по том, пошто исто одобри Министар Социјалне Политике, доставиће се редовним путем на извршење надлежној финансијској управи, односно делегацији, која врши исплату инвалиднине и осталих принадажности у целих наплата, а која управа има дужност, да депозит особеним актом, с позивом на решење о наплати спроведе управи дотичног ортопедског завода.

Величину отплате одређује Министар Социјалне Политике, с обзиром на величину инвалиднине, број чланова породице и имовно стање инвалида.

К чл. 18.

Протезе, које се не могу израдити у државним радионицама, имају се набавити првенствено у приватним радионицама, ако у опште таквих има у

нашој земљи, и ако се у истима такве протезе израђују, које одговарају намењеној потреби, па тек онда, ако се утврди, да таквих радионица нема, у том случају имају се исте, на предлог управника дотичног ортопедског завода, а по одобрењу Министра Социјалне Политике набавити на страни. Ако би било приватних радионица за израду протеза и других ортопедских помоћних средстава а у близини таквих државних радионица нема, моћи ће се по одобрењу Министра Социјалне Политике вршити такве поруџбине за потребе инвалида ако квалитет и куповна цена буду повољни.

К чл. 19.

Стручне комисије за пријем инвалида и осталих лица заштићених овим законом, на обуку, одређују управници дотичних инвалидских завода.

Комисија се састоји из три члана од особља самога завода, којој је управник као председник.

Да се лица заштићена овим законом, могу примити на стручну обуку, потребно је, да се иста обрате писменом представком упућеном на Министарство Социјалне Политике уз коју представку има бити приложено судско решење у овереном писму, уверење о имовном и задружном стању, са тачним назначењем, који занат желе изучавати. По добивеној представи Министарство Социјалне Политике затражиће потребан извештај од надлежног инвалидског завода, у коме постоје реедукационе школе, да ли има места и да ли се може дотично лице примити, па по том доноси решење потребно о пријему у реедукациону школу, о чему се има обавестити заинтересовано лице.

К чл. 23.

Трајање обуке одређиваће управа дотичног завода, тек после извесног времена, а најдуже у року од два месеца после ступања инвалида у завод — кад се буде довољно уверила на основу његових спо-

способности, воље и напретка, које му је време потребно, да изабрани занат изучи у толикој мери, да би била оправдана нада, да ће после тога времена са успехом положити мајсторски испит.

К чл. 24.

Инвалиди, који докажу, да су код кога мајстора или као самоуки радили какав занат, најмање годину дана, а буду се обратили Министарству Социјалне Политике с молбом за одобрење да полажу мајсторски испит, могу провести пре полагања мајсторског испита извесно време у инвалидској реeducационој школи како би за то време добили потребно теоријско знање и што бољу практичну спрему.

О ступању оваквих инвалида у реeducациону школу, доноси решење Министар Социјалне Политике, на основу молбе уз коју има да буде приложено решење судско у овереном препису и уверење о имовном и задружном стању, као и потребно уверење дотичног мајстора код кога је на занату био или уверење општинског суда.

Према указаној потреби за састав испитне комисије за занате изван инвалидских школа, Министар Социјалне Политике ступиће у споразум са дотичним Министрима, који одређују потребну комисију.

К чл. 25.

Обим и текст дипломе прописује Министар Социјалне Политике. У дипломи мора да буде наведено, да ли је инвалид положио испит једногласно или већином гласова, а тако исто треба да буде у тексту наведено, која права даје диплома инвалиду.

Диплома о положеном мајсторском испиту, даје се само инвалидима еснафских заната, предвиђених Законом о радњама. За остале врсте индустријских и занатских занимања, у којима се инвалиди буду спремали у инвалидским школама и државним заводима даваће се само уверење у смислу последњег става чл. 11. Закона о радњама.

Исто тако ће се давати уверење о трајању обуке и успеху инвалидима, који се буду обучавали у разним гранама пољопривреде или у некој другој струци.

К чл. 26.

Инвалидима, који се обучавају у инвалидским заводима даје се поред стана и хране на употребу за време стручне обуке и одело за рад, обућа и рубље. Све су те ствари државна својина, које је инвалид дужан чувати највећом пажњом. За намерно кварење заводских ствари он је и материјално одговоран према прописима дотичног завода. Кад инвалид ступи у завод, добиће на употребу једно одело за рад или мантил, који треба да му траје 6 до 12 месеци према квалитету, један пар ципела, који треба да траје осам месеци; за првих шест месеци добиће: два пара рубља, два пара чарапа и обојака, две марамице и само према потреби један пешир и зимски капут. После ових рокова имају се поцепане и неупотребљиве ствари заменити новим стварима, ако се прве ствари не могу искрипити и даље употребити.

Ортопедске ципеле и остала ортопедска помоћна средства издају се према прописима овога Закона и Правилника.

Инвалидски завод у коме се лични инвалиди реeducирају, ако исти инвалид има породицу обавестиће надлежни инвалидски завод дотичну финансијску управу односно делегацију ради исплате инвалиднине, искључиво његовој породици, ако које друге сметње законске не стоје на путу; ако ли такав инвалид нема никога онда се инвалиднина неће исплаћивати никоме, па ни самом инвалиду, за време стручне обуке, пошто је инвалид за то време збринут од стране државе у заводу, у коме се реeducира у колико не стоје на путу законске сметње. Ако се инвалид обучава ван инвалидског завода, поред инвалиднине даће му се потпора о чијој висини решава Министар Социјалне Политике.

По свршеној обуци и положеном мајсторском испиту може се инвалидима при одласку из завода на предлог управе поклонити одело, веш и обућа, које им је предато на руковање и то најсиромашнијим инвалидима а по одобрењу Министра Социјалне Политике.

К чл. 27.

Величину помоћничке награде — дневнице за инвалиде, који су се већ у неколико обучили занату, одређује Министар Социјалне Политике, на предлог управника дотичног инвалидског завода, које највише може изнети до 4 динара дневно.

К чл. 28.

Ако се ратна сирочад не би могла обучавати у државним установама, онда ће се упућивати и у приватне установе.

Потребно решење доноси Министар Социјалне Политике.

К чл. 29.

Пријем ратне сирочади у установе предвиђене овим чланом, треба тако разумети, да, ако је услов да се у извесне заводе примају одлични или врло добри ђаци, а ратна сирочад испуњавају те услове, онда ће они имати приоритет у тим јавним установама, било државним или самоуправним поред свију пријављених лица, која имају исте услове, а немају карактер ратне сирочади.

Тај приоритет важи и за благодејања предвиђена ставом 2. овога члана.

К чл. 30.

Запославање предвиђено овим чланом регулисаће се особеним правилником сходно чл. 32.

Приоритет у погледу добијања службе код државних и самоуправних тела важи провенствено за лица заштићена овим Законом т. ј. ако се тражи школа или каква стручна спрема а заштићена лица овим законом иста испуњавају, имају првенствено над

свима осталим лицима, која нису заштићена овим Законом.

Сва државна и самоуправна надлештва као и установе обавезне су пре попуњавања упражњених службених места обратити се Министарству Социјалне Политике, које ће препоручити погодна лица, заштићена овим законом за запославање.

Запославање ће се вршити на следећи начин: кад се образују инвалидска удружења, заштићена овим законом, онда ће иста у споразуму са самоуправним и обласним одборима и општинама саставити потребне спискове са подацима о томе, колико се лица може запослити, где и на којим местима, па ће се такав предлог, преко великих жупана доставити Министру Социјалне Политике, који ће довести одлуку колики се број, каквих лица и на која места имају поставити.

К чл. 33.

Предвиђене помоћи овим чланом давање се првенствено у најпотребнијим пољопривредним и другим справама и алатима.

За пријем помоћи потребно је да се поднесе представка Министру Социјалне Политике, са решењем судским у овереном препису, уверењем о владању и задружном имовном стању, уверење оверено од стране надлежне финнасијске управе.

Умесност представке, као и потребу за помоћ цени Министар Социјалне Политике, који и потребно решење доноси. Право на помоћ имају и инвалидске задруге.

К чл. 35.

Ако се буде утврдило да инвалид неупотребљава алат лично, већ га да на послугу или га прода, исти ће се алат одузети, ако је такав случај наступио за време од три године, од дана пријема.

Величину зајмова одређује Министар Социјалне Политике на предлог комисије одређене за то.

К чл. 36.

Првенствено право на помоћ предвиђено овим чланом имаће само добри ђаци, лица заштићених овим законом, који су сиромашног стања и буду доказали, да ни на један други начин нису обезбеђени у погледу изучавања школе, што се има доказивати уверењем школским, уверењем општинског суда и других власти.

К чл. 37.

Код давања ових повластица треба узимати у обзир првенствено она лица, која су неспособна за други привредни рад, а уз то су сиромашног стања и опетрећена породицом а буду доказала, да им је помоћ овакве природе хитна и посве потребна.

Да би се из првих 50% новостворених малопродавница дувана могли помоћи напред означена лица, неопходно је потребно да удружења инвалидска, месна и обласна, преко свога средишњег удружења ратних инвалида у Београду доставе потребне спискове за поједина своја места за лица, која би желела отворити малопродавницу дувана. Овакав ће се списак одмах доставити Управи Монопола ради надлежног законског поступка који предвиђа овај члан.

Од Управе Монопола тражиће се месечни извештај о издатим дозволама за малопродају дувана лицима заштићеним овим законом.

К чл. 38.

За претешке — ултраинвалиде, који се не могу кретати а кола им се морају набавити ради транспорта најкраћим путем до железничке станице, трошак учињен признаће Министарство Социјалне Политике, према уредном рачуну о подвозном трошку, ако буде приложено и лекарско уверење, из кога се има видети дијагноза болести и општа његова неспособност за кретање као и циљ транспорта. Уверење лекарско издаје државни или самоуправни лекар.

Што се тиче путовања приватним послом, инвалид ће то право имати, по решењу Г. Министра Саобраћаја, кад се буде код надлежне железничке власти легитимисао.

Ради извршења прописа чл. 38. овога Закона, Министар Социјалне Политике стално ће се старати, да се прописи за израду правилника, о бесплатној вожњи, саобразе овоме члану.

ГЛАВА III.

К чл. 39.

И ако из првога става овога члана изгледа, да се категорије означене с обзиром на проценте, односе на лица, која буду у смислу овога Закона оглашена за инвалиде, ипак те категорије треба применити и на сва она лица, која су постала као инвалиди у току минулих ратова, што је нарочито потребно, јер се према проценту одређује и категорија а према категорији и инвалиднина.

Ови се проценти, односно категорије, односе такође и на грађанске ратне инвалиде из прошлих ратова.

К чл. 42.

Инвалиднина лицима, која на исту имају право по овом Закону, исплаћиваће се на истој благајни, на којој примају плату или пенсију са осталим принадаљностима. Исплата инвалиднина за остала лица вршиће се на касама надлежним. За отварање потребних кредита за исплату инвалидине обраћа ће се надлежне установе, које врше исплату, Министарству Социјалне Политике.

К чл. 43.

Претешки — ултра инвалиди, неспособни за рад а који не могу опстати без неге неког другог лица, могу бити смештени у инвалидске домове по одобрењу Министра Социјалне Политике, који доноси решење о томе на основи предате представке - молбе,

уз коју треба, да буде приложено решење судско у овереном препису, уверење о имовном и задружном стању као и то, да нема никога, који би га надгледао и издржавао.

После пријема претешког инвалида, управа завода ће бити дужна да извести надлежну финансијску управу, да је инвалид смештен у дотични завод, и да му финансијска управа преко завода шаље припадајући део личне инвалиднине а да породици његовој, ако је има и док иста, и у колико има права исплаћује њој припадајуће принадлежности из става другог чл. 43.

О праву на специјални додатак у 3600 динара за претешке инвалиде предвиђене првим ставом овог члана, који станују у својој породици, или код неког трећег лица, које их негује и издржава, решава надлежни Првостепени (Окружни), Срески (Котарски) и Окрајни Суд.

Овај додатак исплаћиваће се, док дотичне болести односно околности трају.

Лица из става трећег чл. 43. дужна су ради пријема овога додатка као и осталих принадлежности, поднети уверење надлежне општинске власти, да се они доиста о дотичном претешком инвалиду старају.

К чл. 44.

Лица из овога члана, дужна су приликом превођења или досуђивања, поднети поред осталог и доказ о годинама старости.

К чл. 45.

Право на додатак доказује се за жену изводом венчаних, за децу изводом рођених а за родитеље такође изводом рођених самога личног инвалида, у недостатку овога или уверењем надлежне општинске власти. Што се тиче пак деце, која се школују до 23 године, такође се има доказивати изводом рођених као и уверењем надлежне школске власти.

За децу, која су навршила 15 година, а међутим су неспособна за умни и телесни рад, иста ће се неспособност утврдити лекарско-комисијским прегледом, а на начин предвиђен чл. 64. што исто важи и за неспособност родитеља под т. III.

К чл. 47.

Под речју „додатак” у другом ставу овога члана треба разумети „повећање” процената предвиђених у чл. 46.

К чл. 48.

Неспособност има се утврдити путем комисије предвиђене у чл. 64., а сиромаштво путем уверења надлежне општинске власти.

К чл. 51.

Повећање, смањивање као и претварање привремене у сталну инвалиднину и обратно, ако су наступили услови за обуставу, потребна решења наднадна доносиће редовни инвалидски судови, који у диспозитиву решења имају означити, да се тим новим решењем замењује раније решење, како не би постојала два извршна решења, по једној истој инвалиднини. На тај исти начин поступаће се и за сва решења, која се односе на инвалиде, који су због погоршане болести добили повећање процента а траже код надлежног суда и повећање инвалиднине.

Привремени инвалиди биће дужни поднети надлежној финансијској власти уверење да су за дотичну годину прегледом од надлежне регрутне комисије и као такви оглашени и даље за привременог инвалида, у противном обуставити исплату инвалиднине.

Што се тиче трошкова учињених око подвоза инвалида приликом појединих ревизионих прегледа по позиву власти а од места у коме инвалид станује до најближе железничке односно паробродске станице, до које води најкраћи пут, издатак за тај пут учиниће надлежни општински суд и потом тражити

исплату од Министарства Социјалне Политике, у коме тражењу мора бити означено и решење, број и датум надлежне власти, на основи кога се инвалид пућује.

К чл. 53.

Сирочад пре навршене 16 године неће примати инвалидску потпору, само онда, ако су смештена у државним или приватним хуманим установама, које се потпуно о њима старају.

Неспособност за рад, за лица преко 16 година утврђује се лекарско-комисијским прегледом на исти начин, како је то предвиђено у чл. 64. овога Закона.

Потребно уверење, лекарско или школско, издаје се бесплатно саобразно чл. 76. овога Закона.

Сваку промену, која повлачи губитак инвалиднине дужан је одмах уживалац инвалиднине пријавити надлежној каси, на којој инвалиду прима, у противном биће кривично одговоран.

К чл. 54.

Да би се привремена инвалиднина могла примати по овоме члану, потребно је, да се заинтересовано лице обрати надлежној каси са потребним уверењем војне власти или умрлицом, која ће издејствовати потребно решење од стране Министра Финансија, у коме решењу мора бити означено, за које се време има примати.

К чл. 55.

Потребна решења о губитку инвалиднине доноси надлежни суд. Финансијске и остале власти дужне су по званичној дужности извештавати надлежни суд о свима основима који повлаче губитак инвалиднине у смислу овога Закона.

К чл. 56.

Исплата инвалиднине се може обуставити и пре доношења судског решења, о губитку исте, само ако стоје основи изложени у овоме члану. Месне оп-

штинске власти дужне су првенствено, да воде рачуна о напред наведеним основима и о томе да извештавају надлежну финансијску власт. Основе, који повлаче губитак инвалиднине цени надлежни инвалидски суд.

К чл. 57.

Општинске власти водиће рачуна о основима који повлаче губитак инвалиднине и о томе благовремено извештавати надлежне финансијске власти, ради обуставе исплате инвалиднине.

На случај дефинитивног губитка финансијска ће власт обавестити надлежне Првостепене (Окружне), Среске (Котарске) и Окрајне Судове, ради досуђивања инвалиднине породици.

К чл. 58.

Удова, која прима инвалиднину и додатак на децу, и, ако исте не употребљава за исту децу, онда се инвалиднина оставља само деци, дакле, потребно је ново судско решење, које има да тражи одређени старалац, а ако је такав старалац била мати, онда је дужност старатељског судије по добијеном извештају код надлежног општинског суда да тражи исто решење, којим се одузима инвалиднина удови.

К чл. 59.

Да би се инвалиднина могла примити потребно је, да се заинтересовано лице обрати надлежном суду са извршним решењем у року од месец дана, као доказ, да је заинтересовано лице остало као један једини уживалац инвалиднине, односно потпоре, а сем тога приложити венчаницу. Ако је било више таквих лица, па се иста удала или помрла, онда је потребно приложити и венчаницу односно умрлицу за исте, како би се доказало, да је то лице један једини уживалац инвалиднине односно потпоре.

Кад се решење изврши добије, обраћа се надлежној финансијској власти, која има да изврши исплату.

К чл. 61.

Надлежна каса, која је вршила исплату инвалиднине, исплатиће одмах породици умрлог инвалида једномесечну инвалиднину на име погребних трошкова по тражењу породице, а на основу докумендованог доказа о смрти.

За помоћ има се породица обратити Министарству Социјалне Политике са решењем судским у овереном препису, уверењем о имовном стању и умрлицом. За ова уверења не плаћа се ни државна ни самоуправна такса.

ГЛАВА IV.

К чл. 62.

Утврђено онеспособљење за војна лица има се рачунати по разрешењу од војне службе а за грађанске инвалиде од дана наступелог случаја.

За лица, која долазе из иностранства, да би имала право на инвалиднину и да би се благовременост могла утврдити, дужна су уз пријаву приложити и уверење, односно исправе надлежној власти о бављењу на страни (наших посланства или конзулата) или пасоше, на основу којих су допутовали и то у овереном препису последње визе или у оригиналу.

Што се тиче пак душевно оболелих лица уз пријаву се има поднети и уверење надлежног завода за душевне болести.

К чл. 64.

Грађанског лекара и представника месне управне власти као члана ове прегледне комисије одређује велики жупан на захтев команданта дотичног војног округа.

На случај, да је потребно одређивање тачне дијагнозе, од стране специјалисте лекара у болницама државним и самоуправним, трошкови око упута и бављења у болницама, падају на терет државе.

К чл. 65.

Под тач. 2. и 5., комисије дају мишљење по Уредби о општем прегледу инвалида од 11. јуна 1921. год., II. бр. 15580.

К чл. 66.

Комисије првостепене, ако се заинтересовано лице не жали, а тако исто и суперревизионе комисије, дужне су о својој извршној одлуци обавестити и команду надлежног војног округа, у коме дотично лице живи, како би се могле унети потребне промене у војним списковима.

К чл. 68.

И за суперревизионе комисије, у погледу обавештавања надлежне команде војног округа важи коментар чл. 66.

К чл. 69.

Лични инвалиди, ако имају каква уверења од својих претпостављених старешина о своме службовању на војној дужности као и сва документа, која су од утицаја за пресуђење, потребно је, да иста приложе уз пријаву поред осталих докумената.

К чл. 70.

Надлежност суда за досуђивање инвалиднине цени се према домицилу лица, које се пријављује за инвалиднину и то у времену кад су наступили услови, којима се по закону даје право на инвалиднину.

Под среским судовима, које предвиђа овај члан, не треба разумети да су и срески судови на територији пређ. Србије, надлежни за досуђивање инвалиднине, ово пак с разлога тога, што су исти иследни органи, већ се је мислило на среске судове у пречанским крајевима, који су судећи органи.

К чл. 71.

Срем такође треба рачунати у Војводину (Банат, Бачка и Барања), те према томе и у надлежност

Вишег Инвалидског Суда у Београду, пошто је Срем у финансијском погледу за инвалидине под Обла-
сном Финансијском Дирекцијом Нови Сад.

Умесност одредбе за постављање већег броја оде-
љења на предлог председника надлежног Вишег Ин-
валидског Суда, цени Министар Социјалне По-
литике.

У трећем ставу у првом реду, место речи „пет“,
треба да стоји „шест“ — штампарска грешка.

К чл. 72.

На случај да је жалба достављена преко поште
на прост рецепис или обичним писмом упућеним
на надлежни суд, благовременост исте цени се са
даном пријема у дотичноме суду.

К чл. 76.

У уверења, која се издају без наплате таксе,
како предвиђа овај члан, треба унети у исто уве-
рење, да се издаје бесплатно у целих регулисања ин-
валидских припадности.

К чл. 78.

Погоршање повреде, болести и компликација
има се утврдити на начин изложен у коментару чл.
51. став трећи.

Под новим доказима, треба разумети само оне
доказе и она доказна средства, која нису била пред
судом у моменту ранијег пресуђивања. На случај
да су исти докази поднети, који су и раније пред
надлежним судом били и као такви цењени, донеће
се одлука, којом се заинтересована страна одбија.
Противу овога решења молилац има право жалбе на
виши суд, како је то предвиђено чл. 74. овога за-
кона. Обнова спора се дозвољава само једанпут, па
ако се деси случај, да се лице, које је већ одбијено
једанпут пријави накнадно неће се доносити фор-
мална образложена одлука, већ ће се ставити пред-
ставка у архиву као свршена.

К чл. 79.

Ако се по тач. 1. овога члана утврди, да странка,
којој је досуђена потпора, нема права на исту, суд
ће у диспозитиву нове одлуке ставити, да се тим но-
вим решењем замењује раније извршно решење.

По тач. 2., здравствено стање личних инвалида,
ако се поправило, има се утврдити путем лекарско-
комисијског прегледа, код надлежног војног округа,
сходно чл. 64. И против ове одлуке комисије, ако се
утврди, да се стање здравља поправило, што повлачи
и смањивање процента неспособности за привреду,
прегледано лице има право жалбе, на суперреви-
зиону комисију преко команде надлежног војног
округа.

Ако се утврди, да се је у истини здравље до-
тичнога инвалида, за које је Министарство Соци-
јалне Политике тражило поновни преглед, попра-
вило, надлежна комисија чим њена одлука постане
извршна, дужна је обавестити сем прегледаног лица,
још и Министарство Социјалне Политике, које ће ко-
мисијски резултат доставити надлежном суду ради
доношења нове одлуке, којом се или смањује инва-
лиднина, с обзиром на смањени проценат, ако је тај
случај, или се коначно одузима, ако је неспособност
испод 20 %; и у једном и у другом случају, надлежни
суд ће ставити у диспозитиву своје нове одлуке —
решења, да се том новом одлуком — решењем заме-
њује раније извршно решење.

К чл. 80.

Пријаве и жалбе, које нису непосредно предате
надлежној власти, која је одлуку донела или која је
надлежна за пријаву а које су пријаве везане за рок,
већ су предате пошти на повратни рецепис, сматрају
се, као да су предате надлежној власти, у противном,
ако је обичним писмом или на прост рецепис пре-
даја извршена, благовременост се цени са даном при-
јема код саме надлежне власти.

ГЛАВА V.

К чл. 81.

Уз молбу, којом се тражи откуп инвалиднине, заинтересовано лице, које исту тражи, дужно је, да уз пријаву приложи извршно судско решење у оригиналу, којим му је досуђена инвалиднина, сем тога уверење о имовном и задружном стању, из кога да се види то да му је откуп инвалиднине неопходно потребан и да има изгледа, да ће му се путем таквог створеног капитала, уз лични рад знатно поправити имовно стање. Одлуке о овоме откупу доноси Министар Социјалне Политике, које су извршне, и на случај, да је следовало позитивно решење, у корист молиоца, известиће се о томе особеним актом и надлежна каса.

К чл. 82.

За откуп инвалиднине давањем капитала има се поступити у погледу пријаве исто онако, како је то изложено већ у чл. 81. Сем тога има се поднети извод рођених. О одлуци Министра Социјалне Политике биће обавештена надлежна каса.

К чл. 83.

Јемство ће се тражити у писменој обавези два угледна грађанина, која обавеза има да буде потврђена од надлежне власти, а која ће служити као гаранција за дотичну суму, која се даје молиоцу.

К чл. 84.

Решење о повраћају инвалиднине доноси Министар Социјалне Политике на молбу лица, које повраћај тражи и о истом решењу има бити обавештена надлежна каса.

К чл. 85.

Откуп давањем капитала врши се из чистог прихода „Народног Инвалидског Фонда“. Умесност откупа цени Министар Социјалне Политике на начин изложен у чл. 82.

К чл. 86.

Да лица, коме је додељена земља, решењем надлежног Министарства, изгубе право на инвалиднину и припадајуће додатке, није довољно само то, да је потребно решење донето од надлежних власти, већ је потребно, да дотично лице, додељену му земљу добије на лично руковање и располагање, и да је имало могућности да у дотичној години када је земљу примило да прикупи плод.

Власти, које додељују земљу дужне су обавештавати и Министарство Социјалне Политике и надлежну касу, да је истоме лицу додељена земља предата и у државину.

Да би се могао спровести став први овога члана, неопходно је потребно, да се добава списак лица, којима је већ додељена земља па ће Министарство Социјалне Политике донети одлуку о одузимању инвалиднине и обавештавати надлежну касу као и надлежни суд.

На случај да инвалид напусти земљу, која му је додељена из оправданих разлога, или да му се одузме, обратиће се Министарству Социјалне Политике да му се поврати право на пријем инвалиднине.

Одузимањем инвалиднине због додељивања земље инвалид не губи право на остале помоћи по овоме закону.

ГЛАВА VI.

К чл. 87.

По чл. 4. Закона о исплати ратне штете, застарели интерес и застареле извучене обвезнице имају се предати „Народном Инвалидском Фонду“.

По чл. 5. истог Закона касе код којих буду исплаћивани згодици имају у року од месец дана послати Генералној Дирекцији Државних Дугова одбијени проценат од згодитка, и суме на тај начин добивене управа има предати такође пом. Фонду.

По чл. 10. помен. Закона лицима, чија општета износи преко 5000 динара, преостаји од 1000 (јединице, десетице и стотине) нису се исплаћивали па и ти остаци такође су намењени „Народном Инвалидском Фонду”.

Даље по истом ставу овога члана лицима, чија досуђена накнада штете износи од 100.000 до 500.000 одбијало се 3% а преко те суме 5%, пре замене са обвезницама, па ти одбитци, који су замењени обвезницама, такође се имају предати „Народном Инвалидском Фонду”.

Према напред изложеном Министарство Социјалне Политике постараће се, да све ово унесе у поменути Фонд, у колико то већ није учињено.

К чл. 91.

Сва лица, заштићена овим Законом могу да се удруже и да буду чланови своје месне организације. Све организације месне дужне су да буду саставни део своје обласне организације, а све обласне организације дужне су да буду у саставу Средишњег Инвалидског Удружења Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца са седиштем у Београду.

Правила месних удружења имају се донети на скупу инвалида дотичног места (општине); обласних удружења на скупу делегата, представника месних удружења сакупљених у обласном месту, а Средишњег Удружења на скупу од делегата — представника обласних удружења у Београду.

Удружења, која се у законом року не би саобразила закону неће бити сматрана за удружења предвиђена овим Законом.

К чл. 92.

Да би извесно лице заштићено овим Законом могло имати право на лечење и апаратисање и пре извршног судског решења, неопходно је потребно, да исто поднесе уверење надлежне власти да је онеспособљено у приликама, које му дају право на заштиту по овоме Закону.

К чл. 93.

Потребно решење доноси Министар Социјалне Политике на представку заинтересованог лица а по прибављеном мишљењу Министарства Војске и Морнарице које лице уз пријаву прилаже оверен препис судског решења, о досуђеној инвалиднини или доказ да прима инвалиднину на извесној каси, као и уверење о занимању, владању и имовном стању места, где станује.

К чл. 97.

Наплаћена казна има се одмах доставити Државној Хипотекарној Банци за „Народни Инвалидски Фонд”, а да се о томе истовремено особеним актом обавести Министарство Социјалне Политике.

К чл. 98.

Док се друкчије не нареди, под сиромашним лицима треба разумети само она лица, која не плаћају више од 30. — динара непосредног пореза без личног пореза и приреза и пореза на пензију, као што је то предвиђено чл. 21. Закона о привременој помоћи инвалидима од 31. децембра 1921. год. Општинске, обласне и самоуправне власти извештаваће надлежне касе за сва лица, која буду добила службу.

К чл. 99.

Пореза се одређује према моменту онеспособљења, смрти или нестанка лица, од кога се право на инвалиднину доводи.

Ако је онеспособљени, погинули, умрли или нестали у томе времену живео у заједници са оцем и био неодељен, онда ће се за порески цензур узимати пореза, коју је отац у томе моменту плаћао.

Ако је пак био у задрузи, према прописима грађанског законика са братом или даљим сродницима, онда за порески цензус узима се она пореза, која на његов задружни део имања пада.

Свако отуђење имања после горњег момента, без утицаја је на порески цензус.

К чл. 100.

На случај побољшања имовног стања личног инвалида примениће се пропис чл. 98. овог Правилника.

Решење о губитку инвалиднине по овоме члану замењује ранија судска извршна решења, што ће суд у диспозитиву новог решења означити. Решења оваква имају се по званичној дужности доставити и надлежној каси, која врши исплату.

ГЛАВА VIII.

К чл. 102.

Она лица, која су већ стекла право на инвалиднину, на основи раније извршних решења по раније донетим законима и исту уживају, као и она лица, која су такође стекла право на инвалиднину, на основу већ добивених извршних решења, па су се пријавила, али исту нису почела примати, биће дужна, да од надлежних судова прибаве писмену потврду, из које ће се видети, да су се у главном пријавила за превођење, како би могла примити инвалиднину по ранијим законима важећим, као и додатак, предвиђен уз инвалиднину, чл. 21. Закона о привременој помоћи инвалида од 31. децембра 1921. год. и да би могла примити евентуалну разлику, ако буду после 1. априла 1926. г. преведени.

Ако се које лице не пријави у напред остављеном року од три месеца, не треба то непријављивање сматрати као основ за гашење права на инвалиднину у опште, већ ће се таквим лицима обуставити исплата, па кад се буду пријавила код надлежног суда, онда ће им се почети вршити исплата.

Првостепени (окружни), средњи, котарски и окrajни судови, свако извршно решење о превођењу инвалида, доставиће, сем заинтересованој страни још и касама надлежним, које врше исплату, те да ове у случају промене или престанка права на инвалиднину, обуставе исплату исте.

К чл. 103.

Сем нерешених спорова из рата 1912. год. и на даље до демобилизације, завршене 5. маја 1920. г. имају се узети у обзир тако исто и сви они спорови, који су засновани и после тога рока, па закључно до 17. маја 1923. год., који је дан био последњи за пријаву, по чл. 20. тач. III. Закона о привременој помоћи инвалидима од 28. децембра 1921. год. Тако исто морају се узети у обзир и расправити по ранијим важећим законима и сви они спорови, који су засновани на мирнодобским пријавама после 17. маја 1923. год. па до ступања на снагу овог Закона.

Што се тиче пак величине потпоре — инвалиднине за напред поменуте нерешене спорове, иста би се имала одређивати по прописима раније важећих Закона појединих покрајина и то од дана стицања права на исту па до 1. априла 1926. год., а од тога дана, па на даље, величина инвалиднине — потпоре и право на исту има се саобразити — досуђивати по прописима овога Закона.

При превођењу ако би се десило случај, да нема акта о ранијој досуди инвалидске потпоре, лични инвалид позваће се од стране суда, да поднесе инвалидско уверење о проценту неспособности, на случај да и то уверење нема, суд ће га упутити лекарској комисији дотичног војног округа на преглед.

Приликом превођења дужност је судова да воде рачуна о свима основима, предвиђеним овим Законом, на којима се заснива како право тако и величина инвалиднине.

Пријава се упућује оном суду, који је раније решење донео.

Оним лицима, која су као инвалиди постали по ступању на снагу овога Закона, као и породицама, досуђиваће се инвалиднина у свему како у погледу стицања права, времена и величине инвалиднине по прописима овога Закона.

К чл. 104.

Да би се могла извршити пријава и превођење, све финансијске управе, — односно делегације, као и касе које врше исплату, дужне су издати решења, која су одузела од инвалида и породица, ако то не, онда издати уверења, како би иста могла доказати код надлежног суда, да уживају своје право на већу досуђену инвалиднину.

У нова решења надлежних судова, који врше превођење има се, у диспозитиву, на крају означити да је овим решењем замењено раније решење са означавањем његовог броја, дана, месеца и године, као и име надлежног суда, који је исто био донео.

К чл. 105.

Да извесном лицу није обустављена потпора — инвалиднина, како од стране специјалне инвалидске комисије, тако исто и од стране специјалног инвалидског суда, заснованим чл. 35. Закона о буџетским дванајестинама, за месеце јули, август и септембар 1923. године има се доказивати прибављеним уверењима од надлежне финансијске управе, односно делегације, која врши исплату, што је чл. 6. Правилника за извршење решења Министарског Савета бр. 38652, од 13. априла 1923. год. предвиђено, да је Министарство Социјалне Политике по добивеној одлуци било од стране специјалне инвалидске комисије или од стране специјалног инвалидског суда, имало дужност, да издаје надлежним финансијским управама односно делегацијама, налог било за привремену, било за коначну обуставу.

Она лица, која имају решења извршена првостепених судова и ранијих војних инвалидских судова, а која нису подлежала ревизији специјалних инвалидских комисија и специјалних инвалидских судова, као и она лица, која имају решења надлежних првостепених судова, која су донешена после 1. јула 1923. год. када је надлежност решавања по чл. 35. Закона о буџетским дванајестинама, са укинутих инвалид-

ских судова, прешла на редовне судове, таква лица неће подносити уверења надлежних финансијских управа односно делегација, да им потпора — инвалиднина није обустављена, јер иста решења нису подлежала ревизији као ни решења врховног инвалидског суда, донета по истима. Најзад и сва она лица, која су државни активни чиновници, а која су инвалиди и која нису имала права на инвалиднину, као државни указни чиновници, приликом тражења превођења код надлежних првостепених судова поднеће уз извршено судско решење, којим му је досуђена инвалиднина још и уверење добивено од стране Министарства Социјалне Политике, као легитимацију, која им служи да им инвалиднина није обустављена.

К чл. 106.

Она лица, која су одбивена, због тога што су се пријавила ненадлежној власти, па им је доцкан стигла у надлежни суд, биће дужна, да уз пријаву приложи и решење судско у овереном препису, којим се има утврдити основ предвиђен овим чланом, а који даје право на накнадну пријаву.

К чл. 108.

Превођење на пензију вишег наредног чина, односи се само на оне, који су пензионисани по старом закону.

Што се тиче пак активних официра ратних инвалида, који су и данас у државној активној служби, као и они, који су били преведени на плате по Закону о Устројству Војске и Морнарице од 1923. год., а пензионисани су пре ступања на снагу овога Закона, неће се преводити, пошто су већ преведени на нове принадежности.

Официри, који ће се превести на пензије по Закону од 1923. год. а нису прегледани од специјалних инвалидских комисија, подврћи ће се накнадно прегледу, ради утврђивања процената неспособности.

Унапређења, о којима је реч у ставу другом овог члана, немају утицаја на повећавања инвалиднине.

Потребна превођења врше надлежни Министри. Издатци потребни за преведена лица важе од 1. априла 1926. као буџетске године.

К чл. 109.

У цензус од 30. — динара не улази поред осталих поменутих пореза у овоме члану и пореза на пензију сходно чл. 21. тач. XII. Закона о привр. помоћи инвалидима од 28. XII. 1921. г. у вези чл. 115. овог Закона.

Поред инвалиднине, коју предвиђа чл. 41. овог Закона као и поред специјалног додатка за ниже резервне официре, који је предвиђен у динара 20. — а за више од 30. — дин. дневно, такав резервни официр инвалид и нижи и виши, приватне професије, који нема права на пензију, има права и на додатак, који се даје личним инвалидима, за чланове породице а који додатак предвиђа чл. 45. овог Закона.

Сви резервни официри, ратни инвалиди, који имају право на пензију, примаће поред пензије и пензионисаних додатака још и инвалиднину предвиђену чл. 41. овог Закона.

К чл. 115.

Док се потребним Законом не регулише питање о сиромашном стању лица, заштићених овим законом има се применити одредба чл. 21. тачка XII. Закона о привременој помоћи инвалидима од 28. XII. 1921. год, по којој се одредби предвиђа цензус од 30. — динара непосредног пореза у који се не рачуна лични порез, прирез као и порез на пензију.

Овај правилник ступа у живот даном обнародовања у „Службеним Новинама”.

Министарство Социјалне Политике.

Ибр. 2952.

27. јануара 1926. год.

у Београду.

Министар Соц. Политике,

Мил. Симоновић, с. р.

КОМЕНТАР

ПРАВИЛНИКА ЗА ИЗВРШЕЊЕ ИНВАЛИДСКОГ ЗАКОНА

ОД 17-XI-1925

публикован 21-XI-1925 Службене Новине бр. 268

К чл. 2.

Под личним ратним војним ивалидом, имају се разумети сва она лица, којима је смањена или се буде смањила, привредна способност, као последица задобивене повреде или болести у ратно доба, путем вршења војне дужности, али под условом, да се исте, задобивене повреде или болести утврде и званичним путем од стране надлежних војних власти, да су као такве наступиле и то у року од 6 недеља од дана извршене демобилизације.

Ратним војним инвалидима уподобљавају се и сва она невојна лица, која буду узета на службу од стране војних или грађанских власти а у целии вршења службе која је од користи војсци и на истој буду настрадала.

К чл. 3.

Сем напред наведених околности у члану 2. услед којих грађанска лица постану као грађански ратни инвалиди треба узети у обзир и злостављања као и разна свирепства, мучења, предузета од стране непријатеља, како у току самога рата, тако и за време окупације; даље, као војну опе-

рацију, поред осталог треба сматрати и торпедирање на мору или евакуацију појединих територија и терена на суву.

Право на инвалиднину имају не само пунолетна већ и непунолетна лица обојега пола, која буду постала грађански ратни инвалиди, а сем њих, имају право и сви чланови породица оних грађанских лица, која услед напред наведених околности буду као невојне жртве подлегле.

Основи, на којима се заснива право на личну или породичну инвалиднину, имају бити доказани или званичним путем, или путем исказа два заклета сведока, чији ће искази бити засновани на личном сазнању.

Смањена привредна способност има бити изражена у процентима по прописима уредбе о општем прегледу инвалида од 11. VI. 1921. године.

К. чл. 4.

Војним мирнодобским инвалидима сматрају се сва она лица, чије задобивене повреде, болести или смрт, буду утврђене од стране надлежних војних власти, да су се јавиле као последица вршења војне дужности.

Потребна лекарско комисијска уверења војних власти, имају садржати тачно и јасно дијагнозу повреде или болести а поред стручних медицинских израза још и на државном језику, а у истом има бити означен и степен смањене привредне способности за самостални привредни положај, који има бити саображен уредби о општем прегледу инвалида од 11. VI. 1921. године.

К чл. 7.

Што се тиче пак усвојене деце, усвојење се има доказивати и код надлежног суда путем уговора о усвојењу, како се то предвиђа прописом Грађанског Закона.

У четвртом реду, где се говори о праву на додатак за ванбрачну децу мислило се је сигурно,

да таква деца имају право и на државну заштиту и помоћ у опште, у колико исту предвиђа сам инвалидски закон.

К чл. 10.

За бањско лечење сваке године Министарство Социјалне Политике ће путем расписа додати упутства на надлежним властима за упут инвалида.

К чл. 25.

Чл. 11. Закона о Радњама гласи:

Као доказ спремности за радње еснафских заната служиће:

а) сведоџба о свршеној стручној школи у земљи или на страни, коју Министар Народне Привреде, по саслушању Индустијске и Занатске Коморе, као довољну призна. За упражњавање индустријских предузећа признаће се сведоџбе како трговачки тако и занатски и других средњих и виших школа, а за упражњавање занатских радња сведоџбе занатских школа;

б) мајсторски испит.

За остале индустријске и занатске радње као доказ спремности служиће, ако дотично лице докаже, да се је занимало том врстом рада најмање 6 месеци.

К чл. 34.

Поступак за добијање позајмице исти је као и код помоћи, предвиђене чланом 34. овога закона, са додатком тим што, за обезбеду потраживања „Народног Инвалидског Фонда“ путем учињене позајмице, мора бити и јемство, т.ј. обавеза два, угледна грађанина, који ће да гарантују за позајмицу, а чију ће писмену обавезу оверити надлежна месна управна власт. Обавеза ће се тражити тек, кад буде Министар Социјалне Политике решењем својим одобрио позајмицу.

К чл. 40.

Према висини процента, који служи као критеријум за одређивање инвалиднине, излази, да би инвалиднина, редова, каплара, поднаредника и наредника по овоме члану, а с обзиром и на категорије истих за лаке, тешке, пуне и претешке, износила и то:

	годишње динара	месечно
Редови и подофицири.		
1. а) редови лаки инвалиди са неспособношћу од 20—40%	480.—	40.—
б) редови тешки инвалиди са неспособношћу од 50—70%	1440.—	120.—
в) редови пуни од 80—100%	2400.—	200.—
г) редови претешки инвалиди са неспособношћу са 100% и преко 100%	4800.—	400.—
2. а) каплари лаки инвалиди са истим предњим процентом и са 5% више од инвалиднине редова	504.—	42.—
б) каплари тешки инвалиди са истим процентима	1512.—	126.—
в) каплари пуни инвалиди са истим процентима	2512.—	209.33
г) каплари претешки инвалиди са истим процентом	5040.—	420.—
3. а) поднаредници лаки инвалиди са истим предњим процентима неспособности и са 15% више од инвалиднине редова	552.—	46.—
б) поднаредници тешки инвалиди са истим предњим процентима	1656.—	138.—
в) поднаредници пуни инвалиди са истим предњим процентом	2760.—	230.—
г) поднаредници претешки инвалиди са истим предњим процентима	5520.—	460.—
4. а) наредници лаки инвалиди са истим предњим процентима и 25% више од инвалиднине редова	600.—	50.—
б) наредници тешки инвалиди са истим предњим процентима	1800.—	150.—
в) наредници пуни инвалиди са истим предњим процентима	3000.—	250.—
г) наредници претешки инвалиди са истим предњим процентима	6000.—	500.—

К. чл. 41.

I. Нижи официри

		годишње	месечно
		динара	
1. лаки инвалиди			
од 20—40 ⁰ / ₀			
а) потпоручници		1.800.—	150.—
б) поручници		1.800.—	150.—
в) капетани II. кл.		1.800.—	150.—
г) капетани I. кл.		1.800.—	150.—
2. тешки инвалиди			
од 50—70 ⁰ / ₀			
а) потпоручници		3.600.—	300.—
б) поручници			
в) капетани I. кл.			
г) капетани II. кл.			
3. пуни инвалиди			
од 80—100 ⁰ / ₀			
а) потпоручници		4.800.—	400.—
б) поручници			
в) капетани I. кл.			
г) капетани II. кл.			
4. претешки инвалиди			
са 100 ⁰ / ₀ и преко 100 ⁰ / ₀			
а) потпоручници		12.000.—	1000.—
б) поручници			
в) капетани I. кл.			
г) капетани II. кл.			

II. Виши официри

1. <i>лаки инвалиди</i> од 20—40%		
а) мајори	} 3.000.— 250.—	
б) потпуковници		
в) пуковници		
2. <i>тешки инвалиди</i> од 50—70%		
а) мајори	} 4.800.— 400.—	
б) потпуковници		
в) пуковници		
3. <i>пуни инвалиди</i> од 80—100%		
а) мајори	} 6.000.— 500.—	
б) потпуковници		
в) пуковници		

4. претешки инвалиди са 100% и преко 100%		годишње	месечно
		динара	
а) мајори	}	15.000.—	1250.—
б) потпуковници			
в) пуковници			
III. Инвалиди генерали			
1. лаки инвалиди			
са 20—40%		4.800.—	400.—
2. шешки инвалиди			
од 50—70%		6.000.—	500.—
3. пуни инвалиди			
од 80—100%		8.000.—	666.66
4. претешки инвалиди			
са 100% и преко 100%		18.000.—	1500.—

К чл. 43.

Који су то претешки инвалиди, о којима говори став трећи правилника, а који имају право и на специјални додатак види се из чл. 43. инвалидног закона став први.

К чл. 44.

У недостатку регистара рођених, што се најпре има утврдити званичним путем, могло би се поднети уверење издато од два угледна грађана, који дотично лице познају а које уверење има бити потврђено од надлежне власти.

К. чл. 45.

Д о д а т а к .

сиромашним шешким инвалидима	за закониту жену		за свако дете		за родитеље	
	год.	месеч.	год.	месеч.	год.	месеч.
1) редова	240.—	20.—	240.—	20.—	240.—	20.—
2) каплара	252.—	21.—	252.—	21.—	240.—	20.—
3) поднаредника	276.—	23.—	276.—	23.—	240.—	20.—
4) наредника	300.—	25.—	300.—	25.—	240.—	20.—

сиромашним пуним инвалидима	за закониту жену		за свако дете		за родитеље	
	год.	месеч.	год.	месеч.	год.	месеч.
1) редова	400.—	33.33	400.—	33.33	240.—	20.—
2) каплара	420.—	35.—	420.—	35.—	240.—	20.—
3) поднаредника	460.—	38.33	460.—	38.33	240.—	20.—
4) наредника	500.—	41.66	500.—	41.66	240.—	20.—

претешким инвали-
дима без обзира на
имовно стање.

1) редова	800.—	66.66	800.—	66.66	240.—	20.—
2) каплара	840.—	70.—	840.—	70.—	240.—	20.—
3) поднаредника	920.—	76.66	920.—	76.66	240.—	20.—
4) наредника	1000.—	83.33	1000.—	83.33	240.—	20.—

Право на додатак доказује се за жену изводом венчаних, за децу изводом рођених а за родитеље такође изводом рођених самога личног општинске власти, а што се тиче пак деце, која се школују до 23. године, то се такође има доказивати изводом рођених као и уверењем надлежне школске власти.

За децу, која су навршила 15 година, а међутим су неспособна за умни и телесни рад, иста ће се неспособност утврдити лекарско-комисијским прегледом.

На ванбрачно дете инвалид ће имати право на додатак, ако буде доказао, да је то ванбрачно дете за своје признао, т.ј. да је уведено у регистар рођених на његово име; што се пак тиче додатака на усвојено дете, инвалид ће на исти додатак имати право, ако буде поднео уговор о усвојењу потврђен код надлежног суда.

К чл. 47.

Инвалиднина удова с обзиром на проценте — повећање, означено у овоме члану као и на то, дали је удова без или са децом износила би:

I.

	удова без деце	са 1 де- тетом	са 2 де- тета	са 3 де- тета	са 4 и ви- ше деце
	50%	65%	75%	85%	100%
Редовна инвалиднина	п р и м а д и н а р а г о д и ш њ е				
1) редова	2400—	1200—	1560—	1800—	2040—
2) каплара	2520—	1260—	1638—	1890—	2142—
3) поднаредника .	2760—	1380—	1794—	2070—	2346—
4) наредника . . .	3000—	1500—	1950—	2250—	2550—

II.

Сиромашне породице тешких инвалида при-
мају од редовне основне инвалиднине у 1440— са
истим предњим процентом као и под I.

	удова без деце	са 1 де- тетом	са 2 де- тета	са 3 де- тета	са 4 и ви- ше деце
	50%	65%	75%	85%	100%
Редовна инвалиднина	п р и м а д и н а р а г о д и ш њ е				
1) редова	1440—	720—	936—	1030—	1224—
2) каплара	1512—	756—	982·80	1134—	1285·20
3) поднаредника .	1656—	828—	1076·40	1242—	1407·60
4) наредника . . .	1800—	900—	1170—	1350—	1530—

К. чл. 48.

Величина инвалиднине за родитеље износи:

	Редовна инвалиднина	Један родитељ отац или мати	оба родитеља
		20%	30%
	д год.	и месечно	н год.
		а месечно	р год.
		а месечно	а месечно
1) за редова	2400—	200—	480—
2) „ каплара	2512—	210—	502·40
3) „ поднаредника .	2760—	250—	552—
4) „ наредника . . .	3000—	250—	600—

К чл. 49.

Потпора за браћу и сетре износи исто оно-
лико, колико и за родитеље, како је то већ изло-
жено у напред поменутом члану. За доказ, да лице
од кога се у овом случају право на инвалиднину
доводи, није оставило жену и децу ни родитеље,
служиће уверење надлежног суда општинског.

К чл. 50.

Последње речи овога члана, у првом ставу,
„односно званичне дужности“, треба разумети и
разређење од чиновничке службе грађанског реда,
пошто се већ помиње раније, разређење од војне
дужности.

К чл. 51.

За повећавање, смањивање као и претварање
привремене у сталну инвалиднину и обратно, и ако
су наступили услови за обуставу, потребна решења
накнадна доносиће редовни инвалидски судови,
који у диспозитиву решења имају означити, да се
тим новим решењем замењује раније решење, како
не би постојала два извршна решења, по једној
истој инвалиднини. На тај исти начин поступаће
се и за сва решења, која се односе на инвалиде,
који су због погоршане болести добили повећање
процента а траже код надлежног суда и повећање
инвалиднине.

Преглед лица из става трећег овога члана
врши се путем надлежне комисије сходно чл. 64.

По свршеном прегледу инвалид дотични
обраћа се молбом надлежном суду са уверењем
комисијским о повећаном проценту и извршним
судским решењем, па ако му се досуди већа инва-
лиднина и решење постане извршно, онда се обраћа
својој надлежној финансијској власти, која врши
исплату, како би у контролник свој, иста унела
промену и исплату вршила по ноном извршном
судском решењу.

Што се тиче трошка учињених око подвоза
инвалида приликом појединих званичних ревизионих
прегледа, а од места у коме инвалид станује до
најближе железничке, односно парабродске ста-
нице, до које води најкраћи пут, издатак за тај пут
треба да учини надлежни општински суд и потом
тражити наплату од Министарства Социјалне По-
литике, у коме тражењу мора бити означено и ре-

шење, број и датум надлежне власти, на основи кога се инвалид упућује.

К чл. 77.

У колико се односи на надлежност среских судова важи наведено код чл. 70.

К чл. 86.

Могућност о прикупљању плодова са додељене земље треба разумети тако, да је достигло лице добило земљу у времену, кад се је могло и кад је било време орању, сејању и окопавању, у противном, ако је земља добивена у невреме, онда би се имала узети за идућу, наредну годину.

У спискове, које има да прибавља Министарство Социјалне Политике по званичној дужности, имало би да уђу само она лица, којима је земља не само додељена већ и уступљена на слободно располагање.

Ако би неко од инвалида, који је додељену му земљу већ имао у својим рукама, па се ње одрекао и тражи поново инвалиду потребно је, да уз пријаву поред решења судског поднесе и уверење од Министарства Аграрне Реформе, односно њене подручне Дирекције, да је земљу додељену повратио — одрекао се.

За оваква уверења не наплаћује се такса, те би се имало поступити по чл. 76. Правилника.

Право на апаратисање, бањско лечење, позајмице подвоз и остале државне помоћи предвиђене чл. 9. инвал. закона инвалид, који добије земљу на уживање, не губи, јер није изгубио карактер инвалида.

Чл. 87.

Казне наплаћене по чл. 99. Закона о државном рачуноводству, имају се непосредно слати Државној Хипотекарној Банци на приплод за Народни Инвалидски фонд сходно чл. 88. Инвалидског Закона.

К чл. 91.

У ставу другом, где стоји на крају — „представника обласних удружења у Београду“, треба

разумети „представника свију обласних удружења из унутрашњости а на скупу у Београду“.

К чл. 99.

На случај да нема пореских књига, што се има званично потврдити, могло би се у недостатку издати и уверење на јемство два угледна грађанина.

К чл. 102.

Поред додатака припадајућих по чл. 21. закона о привременој помоћи инвалидима од 28. XII 1921. год. треба разумети и специјалне додатке о којима је реч у решењу Министарског Савета ДРБр. 144150 од 26. децембра 1924. год., које је засновано на чл. 278. Финансијског Закона за 1924/25. год., а који се додаци исплаћују на терет накнадног кредита од 100,000.000.—, као повећање, коме је циљ био, да се побољша тежак материјални положај инвалида и породица до новог буџета т. ј. 1.-IV.-1926. год.

То повећање изведено је на следећи начин:

1) Личним инвалидима до наредничког чина закључно, са неспособношћу до 60% закључно и породицама палих ратника, осим породица палих официра и обвезника чиновничког реда, поред додаћаних припадљености инвалидских издаје се још и специјални додатак 25% од свих бруто припадљености, као повећање.

2) Личним инвалидима са неспособношћу од 70%—100% као повећање још 40%.

3) Личним инвалидима са 100% и преко 100% неспособности као повећање још 50%.

4) Личним инвалидима бившим активним официрима српске и црногорске војске издаје се специјални додатак поред редовних припадајућих инвалидских припадљености и то:

пуковницима	по	2000.—	динара	месечно
потпуковницима	„	1400.—	„	„
мајорима	„	1350.—	„	„

капетанима I. кл. по	1050—	динара	месечно
капетанима II. „ „	1000—	„	„
поручницима „ „	850—	„	„
потпоручницима „ „	700—	„	„

5) Личним инвалидима, бившим резервним официрима на територији пређашње Краљевине Србије и Црне Горе, који су у слободној професији са неспособношћу 100% или више, ако њихови приходи нису већи од плате њихових другова активних официра, те поглавито од инвалиднине живе, издаје се специјални додатак у 1200 динара месечно без обзира на њихов чин.

К чл. 105.

Под уверењем из овога члана, добивено од стране Министарства Социјалне Политике треба разумети оно уверење, које је пом. Министарство издавало свима лицима, којима је оснажено решење извршно, од стране специјалне инвалидске комисије на основи кога су примали инвалиднину — потпору, као и она уверења, које је такође Министарство издавало, али на основи одлуке специјалног инвалидског суда, којом је преиначено решење специјалне инвалидске комисије о обустави потпоре — инвалиднине.

Решења Првостепених Судова до 1921. год. нису подлежала ревизији Специјалних Инвалидских Комисија као и решења војноинвалидских судова, већ су подлежала само решења донесена од стране инвалидских судова, инвалидских одсека, покрајинских управа и инвалидског одсека у Новоме Саду као и решења Првостепених Судова у 1921. год. па надаље, која нису била извршна и предата су била инвалидским судовима, на које је надлежност прешла 1921. год., па их је расматрао у последњем степену Врховни Инвалидски Суд, како је у осталом то предвиђено и чл. 6. Правилника за извршење решења Министарског Савета Бр. 38652 од 13. априла 1923. год.

које је решење озакоњено чл. 35. Закона о буџетским дванајестинама за јули, август и септембар 1923. године, те, према свему напред изложеном, имаоци таквих извршних решења првостепених и војно инвалидских судова не би имали потребе, да подносе уверења од надлежних финансијских, власти да им потпора, инвалиднина, није обустављена било од стране Специјалне Инвалидске Комисије, било од стране Специјалног Инвалидског Суда.

То исто важи и за решења Првостепених Судова донесена после 1. јула 1923. год., када је надлежност на основи чл. 35. напред пом. Закона са Инвалидских Судова, који су тим законом укинута, прешла на редовне Првостепене Судове, те тако треба и поступати и примати пријаве и не одбијати пријављене инвалиде, ово тим пре, што је и правилником то објашњено.

Тако исто треба разумети и за официре, активне државне чиновнике, чија су решења подлежала ревизији Специјалних Инвалидских Комисија, јер исти нису ни могли примати инвалиднину као указни државни чиновници сходно чл. 12. Закона о потпори војних инвалида од 10.-IV.-1914. год., за њих је довољно да поред осталих докумената приложе и уверење Министарства Социјалне Политике; из кога се види, да им није обустављена потпора — инвалиднина било од стране Специјалне Инвалидске Комисије било од стране Специјалног Инвалидског Суда, ако су им предмети прегледани као и они сами.

Став трећи овога члана односи се на све оне предмете, по којима су специјални Инвалидски Судови односно спец. инв. комисије требале да донесу одлуку, али се то није могло учинити, пошто су предмети послани надлежним властима за дослеђивање, те и по тим предметима, пошто су по члану 107. ликвидирали на дан 31-XII-1925. године, имали би доносити решења надлежни Судови, кад буду исте предмете примили.

Решења инвалидских судова донесена пре 1. јула 1923. године, а која је расмотрио Врховни Инвалидски Суд и после тога рока, било по жалби приватног тужиоца било по жалби државног заступника, подлежала су ревизији специјалних инвалидских комисија и специјалног Инвалидског Суда, сходно чл. 6. упутства за извршење решења Министарског Савета Бр. 38682, од 13.-IV-1923. године озакоњено чл. 35. напред поменутог Закона, те се према томе, сва таква решења, и ако извршна, имају сматрати као неревидирана и имало би се поступити по чл. 107. овога Закона у вези става првога чл. 108.

К чл. 106.

Овај је члан донесен у корист свију оних, који су своје пријаве предавали обично општинским судовима, како је то било уобичајено или војним командама, сходно чл. 14. закона о потпори војних инвалида од 10.-IV-1914. године, па су им те пријаве, услед прикупљања података потребних а у већини случајева и услед немарности појединих надлежних органа, пристигле у надлежни суд тек после 17. маја 1923. године и по сили чл. 40. у вези чл. 20 т. III. закона о привременој помоћи инвалидима од 28.-XII-1921. године сматране су као одоцнеле.

Да би се они инвалиди и породице, којима је неправда причињена несавесношћу пом. органа могли користити овим чланом потребно је, да се из решења, којим су одбивени раније, види, да су одбивени због напред наведеног разлога „застарелости“ или „неблаговремености“ пријаве, а ако тога у решењу нема, онда би било потребно, да се ти основи поткрепе у молби — пријави и уверењем надлежног суда, односно команде, која је примила пријаву пре 17. маја 1923. године које има бити засновано на изводу из званичних књига-деловодника.

На случај да заинтересовано лице буде опет одбијено, има право жалбе у року од 15 дана на Виши Инвалидски Суд, како је то иначе већ предвиђено чл. 74. инвалидског закона.

Пријаве, које су неблаговремене, а по којима, или није донесено решење или је пак донесено, али није извршено постало, доносиће се решења по одредбама овога Закона т.ј. неће се одбијати по основу неблаговремености, — застарелости, већ ће се досуђивати инвалиднина, ако и у колико буду испуњени услови за стицање права на инвалиднину, ово пак са разлога тога, што већ имају право на пријаву у року од године дана по ступању на снагу овога закона; те би се на тај начин избегао излишан, двогуби поступак: одбијање особеним решењем на основу застарелости, поновна пријава и досуђивање.

Редовно досуђивање, по нерешеним пријавама, такође ће се вршити, у којој цели старешина суда поступа по чл. 70. овога Закона.

К чл. 107.

Под среским судовима не треба разумети и среске судове на територији раније Србије, пошто исти немају карактер судећих већ истражних органа.

К. чл. 108.

Они пак активни официри-инвалиди, који су се морали по сили члана 343. Закона о Устројству Војске и Морнарице од 1923 године, одрећи, да се неће користити инвалидским решењем, да би само могли остати и на даље у служби и бити преведени на нове принадлежности, па нису прегледани од стране надлежне специјалне инвалидске комисије, било због тога, што нису услед напред наведених околности сматрали за потребно да представе комисији, или нису њихови предмети ревидирани ма из којих других разлога, исти се предмети сматрају као несвршени сходно члану 21. упутства

за извршење решења Министарског Савета Бр. 38652 од 13. априла 1923. године, које је озакоњено чл. 35. Закона о буџетским дванајестинама за месеце, јули, август и септембар, исте 1923. године, те се према томе свима таквим лицима и не може издати потребно уверење-легитимација за превођење, већ ће се њихови предмети као несвршени по чл. 107. новог инвалидског закона доставити надлежним судовима на разматрање, а који ће првенствено упутити заинтересована лица надлежној лекарској комисији на преглед, ради контроле раније добивене дијагнозе и процента. Ако се тиче дијагнозе срца или органа за дисање консултоваће се лекари државни специјалисти па ће се тражити и извештај рентген снимака и по том ће се сам суд упустити у разматрање и решавање, да ли је одлука о инвалидима на закону заснована или не. Ако нађе, да је одлука на закону заснована, оснажиће раније судско решење, у противном поништити и о томе заинтересована лица обавестити. После овога, пошто решење постане извршно, ако је позитивно решење, следује превођење истовремено.

Што се тиче пак превођења активних официра ратних инвалида на припадљности појединог вишег чина, исто би се имало извршити по чл. 261. 269, 275. у вези члана 300 и 301. закона о Устројевству Војске и Морнарице од 1923. год., с обзиром на раније проведене године у служби.

Од докумената потребно је, да поднесу и извршно решење надлежне власти о пензији, из кога да се види: ранији чин и звање (положај године службе као и то да су пензионисани по старом закону сем тога још и извод венчаних, извод рођених и извршно судско решење у овереном препису о досуђеној инвалиднини као и уверење, да им инвалиднина није обустављена, већ да је решење ранијег суда оснажено било од специјалне инвалидске комисије или специјалног инвалидског суда.

Официри, који не буду доказали да им потпора-инвалиднина није обустављена, неће се моћи превести.

Треба водити рачуна и о томе, да сва она лица, која имају извршна решења првостепених и војно-инвалидских судова, немају потребе да подносе уверења да им инвалиднина није обустављена са разлога тога, што таква решења у опште нису ни подлежала ревизији.

Што се тиче пак превођења породица како војних тако и цивилних струка, исто се врши такође по прописима за њих важећих закона и то, ако је једно лице добије 50%, два лица 65%, три лица 75%, а четири или више лица 85% од основне породичне пензије — чл. 148. сходно закону о чиновницима и осталим државним службеницима.

Од докумената имале би поднети: извршно решење о пензији раније досуђеној, уверење, из кога да се види владање и да се није преудала, извод рођених за децу. По чл. 156. напред поменутог закона решења о пензији доносе надлежни Министри, односно органи на које они то право пренесу и иста ће предавати заинтересованим странама и то за државу, Главној Контроли сходно чл. 253. финансијског закона за 1924/1925. Обе стране имају право жалбе Државном Савету у року од два месеца од дана пријема решења.

СТАТИСТИЧКИ ЕКСПОЗЕ

А) Бројно стање личних инвалида и њихових породица по главама живим.

Укупан број личних инвалида, којима се врше исплате а према добивеним подацима од Окружних, Среских Финансијских Управа као и Финансијских Делегација, износи 62.460. Ако се од тога броја узме, да је 70% жењених излази да је укупан број жењених 43.722 а нежењих 18.738. Сад, кад се број жењених личних инвалида помножи са бројем три просечно, у погледу деце, излази, да би број деце личних инвалида био 131.166 даље, кад се овом броју дода број њихов, личних инвалида 43.722 и сем тога још и број њихових жена 30.605 рачунајући 70% да имју жене, а 30% да немају жене, којих је број 13.107 и најзад, кад се овом броју дода и 40% родитеља личних инвалида старих и неспособних за рад, на које лични инвалиди имају право на помоћ од државе а који број износи 25.000, онда излази целокупно бројно стање код личних инвалида, живих глава и то:

а) личних инвалида има	62.460.—
б) жёна личних инвалида има . . .	43.722.—
в) деце личних инвалида има . . .	131.166.—
г) родитеља личних инвалида има . . .	25.000.—

Свега: 262.304.—

Б) Породице погинулих, помрлих и несталих ратника, где су уживаоци инвалидине удове са децом.

Бројно стање њихово је према добивеним подацима 127.293. Ако се овај

број помножи са бројем три, у погледу деце и удовица, онда излази да би бројно стање породица од броја 127.293 износило глава

381.879

В) Породице инвалидске, где су уживаоци инвалиднине само удове и то без деце.

Бројно стање удова без деце износи

29.512

Г) Породице инвалидске где су уживаоци инвалиднине сирочад ратна без оца и мајке.

Бројно стање њихово износи 26.077 и кад се тај број помножи са три излази укупно

78.231

Д) Породице, где су уживаоци браће и сестре, бројно стање њихово је 12.779 те, кад се узме да су уживаоци потпоре по двоје, брат и сестра 50%, а других 50% само брат или сестра, излази да их има укупно

19.167

Ђ) Од 40.000 предмета, колико је било до 1. октобра 1925. год., као нерешених код Специјалног Инвалидског Суда рачуна се, да је решено позитивно 30.000 и, кад се од тога броја узме да ће бити личних инвалида жењених бити 15 000 који број, кад се помножи са три износи 45.000, даље, кад се узме, да је 10.000 породица, онда помножено са три износи 30.000, и, најзад, кад се тим бројевима свима дода и број личних инвалида нежењених, који износи 5.000 излази да ће целокупно бројно стање износити глава

80.000

Е) Од 90.000 коначних обустава, кад се узме, да ће путем обнове спора, сходно чл. 105. став 5. опет позитивно бити решено 50% од целокупног броја,

онда излази да ће бити 45.000 позитивних решења. Од тога броја треба узети 40% жењених личних инвалида, што износи 18.000 који број помножен са три, бројем деце износи 54.000 живих глава код личних инвалида жењених, више броје самих личних инвалида као родитеља 18.000, што свега чини 72.000. Тако исто има се поступити са породицама, укупно 72.000 и кад се тим бројевима додају бројеви 20% нежењених и удова без деце, што износи 9.000, дакле може се са сигурношћу рачунати на укупно бројно стање глава

163.000

Ж) Код Првостепених Судова има до сада нерешених око 25.000 предмета и кад се узме, да ће бити позитивно решених 20.000 предмета, онда излази, ако је 40% од тога броја жењених личних инвалида, то чини 8.000 и кад се тај број помножи са бројем три, бројем деце, чини укупно 24.000; овоме броју додати још и број личних инвалида, родитеља деце у 8.000, биће укупно 32.000. Тај исти проценат 40, односно укупан број живих глава 32.000, може се узети и за породице такође 32.000 плус 20% т. ј. 4.000 нежењених, онда излази укупно бројно стање њихово — глава .

68.000

З) При Министарству Социјалне Политике такође има 5.000 предмета, по којима је исто требало, да донесе одлуку, као другостепени судећи орган, но, како је грешка била у закону, то се Министарство као управна власт није ни упуштало у разматрање и решавање свих предмета, већ у почетку само неких, а затим је обуставило решавање будући ненадлежно. Кад се од тога

броја узме, да ће бити позитивно решено 5.000 од којих треба узети 40% на личне инвалиде, што износи 1200, 40% на породице, што износи такође 1200, и кад се ти бројеви помноже са три онда ће бројно стање личних инвалида са децом бити 4.800, породица инвалидских такође 4.800. и, најзад, кад се дода 20% нежењених, што износи 600, лично за њих, онда излази, да се има рачунати на увећање целокупног напред изложеног стања још са 8.200

Свега: 1,090.293

и словом један милион деведесет хиљада две стотине деведесет три живих глава, које су пале на терет државни за целу државу, а које се и сада исплаћују у виду додатка. У овај су број ушла и невојна лица — грађански инвалиди, који су страдали такође као жртва рата а тако исто су ушле и породице грађанских инвалида помрлих несталих и погинулих јер се и ти грађански инвалиди и њихове породице уподобљавају лицима из чл. 1. Инвалидског Закона од 17. XI. 1925. год. и уживају принадлежности предвиђене чл. 45, 46, 47. и 48. пом. Закона у погледу инвалиднине а тако исто и у погледу државне помоћи предвиђене чл. 9. као: бесплатно лечење, бесплатно апаратисање (протезе и друга помоћна ортопедска средства, стручна обука, олакшице за упражњавање радњи, посредовањем у налажењу рада, потпоре и зајмови, бесплатан подвоз, погребни трошкови, доживотно издржавање у инвалидским домовима и т. д. у колико им закон на то даје право.

И) Инвалидске принадлежности, које се издају личним инвалидима и породицама.

Ради јаснијег прегледа, колика ће се инвалидина исплаћивати од 1.-IV. 1926. а по садањем

новом Инвалидском Закону од 17.-XI. 1925. год. потребно је изложити, да се по чл. 39. напред пом. Закона инвалиди деле у четири категорије и то:

- 1) лаки инвалиди од 20—40%
 - 2) тешки „ „ 50—70%
 - 3) пуни „ „ 70—100%
 - 4) претешки „ „ са 100% и преко 100%
- смањење привредне способности а којима је уз то потребна још и туђа помоћ и послуга.

Према висини напред изложених процената смањење привредне способности законодавац је одредио и величину инвалиднине као што следује:

I.	годишње месечно динара	
1. а) редови лаки инвалиди са смањењем привредном неспособношћу од 20—40% примају	480.—	40.—
б) редови тешки са неспособношћу од 50—70% примају	1440.—	120.—
в) редови пуни инвалиди са неспособношћу од 80—100% примају	2400.—	200.—
г) редови претешки инвалиди са неспособношћу од 100% и преко 100% примају	4800.—	400.—
2. а) каплари лаки инвалиди са истим предњим процентом примају 5% више од редова	504.—	42.—
б) каплари тешки инвалиди са истим предњим процентом примају 5% више од редова	1512.—	126.—
в) каплари пуни инвалиди 5% више од редова	2512.—	210.—
г) каплари претешки инвалиди 5% више од редова	5040.—	420.—
3. а) поднаредници лаки инвалиди са истим процентом привредне неспособности примају 15% више од редова	552.—	46.—
б) поднаредници тешки инвалиди до 15% више од редова	1656.—	138.—
в) поднаредници пуни инвалиди 15% више од редова	2760.—	230.—
г) поднаредници претешки инвалиди 15% више од редова	5520.—	460.—

	годишње д и н а р а	месечно
4. а) наредници лаки инвалиди са истим предњим процентом смањене привредне неспособности примају 25% више од редова	600.—	50.—
б) наредници тешки инвалиди са истим предњим процентом примају 25% више од редова	1800.—	150.—
в) наредници пуни инвалиди са истим процентом смањене привредне неспособности примају 25% више од редова	3000.—	250.—
г) наредници претешки инвалиди са истим предњим процентом смањене привредне неспособности примају 25% више од редова	6000.—	500.—

Претешки инвалиди ако станују у породици својој или код неког трећег лица, које ће их неговати и издржавати примаће, док тешко оболење траје још по 3600 дин. год. односно 300 дин. месечно.

Сем ових принадлежности признато је инвалидима по чл. 45. новог Инвалидског Закона: тешким, пуним и претешким и додаток за закониту жену и свако брачно и ванбрачно признато дете, као и свако пре његовог онеспособљења усвојено дете, и још по једну шестину од његове личне инвалиднине, а сем тога и за сваког изнемоглог родитеља и онеспособљеног за рад још по 240 дин. годишње односно 20 дин. месечно.

На основи свега напред наведеног, лични инвалид, поред своје инвалиднине примао би још и следеће додатке и то:

И	м е с е ч н о за жену закониту	за свако дете	за родитеље
тешки инвалиди			
1) редов	20.— динара	20.— динара	20.— динара
2) каплар	21.— "	"	20.— "
3) поднаредник	23.— "	23.— "	20.— "
4) наредник	25.— "	25.— "	20.— "

II	м е с е ч н о за жену закониту	за свако дете	за родитеље
јуни инвалиди			
1) редов	33.— динара	33.— динара	20.— динара
2) каплар	35.— "	35.— "	20.— "
3) поднаредник	38.— "	38.— "	20.— "
4) наредник	41.— "	41.— "	20.— "

III	за жену закониту	за свако дете	за родитеље
пређешки инвалиди			
1) редов	66.— динара	66.— динара	20.— динара
2) каплар	70.— "	70.— "	20.— "
3) поднаредник	76.60 "	76.60 "	20.— "
4) наредник	83.33 "	83.33 "	20.— "

Колико лични инвалиди примају на име инвалиднине и додатка, види се из табеле приложене.

Ј) Инвалиднина, удова без деце и са децом по чл. 46. напред поменутог Закона.

	П Р И М А месечно од основне инвалиднине пуног инвалида од 2400 дин. год.	са 1 де- тетом	са 2 детета	са 3 детета	са 4 и више деце
I					
Породицама погинулих, умрлих и несталих и сиромашне умрлих тешких и претешких инвалида:	удове без деце 50%	са 1 де-тетом 65%	са 2 детета 75%	са 3 детета 85%	са 4 и више деце 100%
	д и н а р а	д и н а р а	д и н а р а	д и н а р а	д и н а р а
а) редов	100.—	130.—	150.—	170.—	200.—
б) каплара	105.—	136.50	157.50	178.50	210.—
в) поднаредника	115.—	149.50	172.50	195.50	230.—
г) наредника	125.—	162.50	187.50	212.50	250.—

II
Инвалиднина за сирочад палих, помрлих и несталих ратника.

По чл. 4. у вези чл. 46. напред пом. Закона сирочад примају исту инвалиднину, напред означену и изложену, а по процентима коју примају и удове са децом под I.

III
Сиромашне породице, тешких инвалида примају од основне инвалиднине тешког инвалида у 1440 динара са истим предњим процентом као и удовице под I:

	м е с е ч н о д и н а р а	д и н а р а	д и н а р а	д и н а р а	д и н а р а
1) редова	60.—	78.—	90.—	102.—	120.—
2) каплара	63.—	81.90	94.50	107.18	126.—
3) поднаредника	69.—	89.70	103.50	117.30	138.—
4) наредника	75.—	97.50	112.50	127.50	150.—

К) Инвалидна родитеља, браћа и сестара.

Инвалидна родитеља по чл. 48. новог Инвалидског Закона ако су за рад неспособни износи за једног родитеља 20% а за оба родитеља, ако су у животу износи 30% тако:

	динара	
	месеечно	један родитељ оба родитеља
1) за редова	40.—	60.—
2) „ каплара	42.—	63.—
3) „ поднаредника	46.—	69.—
4) „ наредника	50.—	75.—

Величина инвалидине за браћу и сестре иста је као и за родитеље са ограничењем да се ужива до 16. год.

Л) Инвалидна официра нижих и виших.

Инвалидна официра виших и нижих, која је предвиђена чл. 41. пом. Закона исплаћује се и то:

I.			
Нижии официри			
1. лаки инвалиди		динара	
од 20—40%		годишње	месечно
а) потпоручници	1800.—	}	150.—
б) поручници			
в) капетани II. кл.			
г) „ I. „			
2. тешки инвалиди			
од 50—70%			
а) потпоручници	3600.—	}	300.—
б) поручници			
в) капетани II. кл.			
г) „ I. „			
3. љуни инвалиди			
од 80—100%			
а) потпоручници	4800.—	}	400.—
б) поручници			
в) капетани II. кл.			
г) „ I. „			

4. претешки инвалиди		динара	
са 100% и преко 100%		годишње	месечно
а) потпоручници	12.000.—	}	1000.—
б) поручници			
в) капетани II. кл.			
г) „ I. „			

II

Виши официри

1. лаки инвалиди		д и н а р а	
од 30—40%		годишње	месечно
а) мајори	} 3.000.—	}	240.—
б) потпуковници			
в) пуковници			
2. тешки инвалиди			
од 50—70%			
а) мајори	} 4.800.—	}	400.—
б) потпуковници			
в) пуковници			
3. љуни инвалиди			
од 80—100%			
а) мајори	} 6.000.—	}	500.—
б) потпуковници			
в) пуковници			
4. претешки инвалиди			
са 100% и преко 100%			
а) мајори	} 15.000.—	}	1250.—
б) потпуковници			
в) пуковници			

Ова се инвалидна исплаћује активним официрима инвалидима који су у државној служби као и активним официрима инвалидима, у пензији, сходно чл. 114. новог Инвалидског Закона, поред редовних активних принадежности.

Ова иста инвалидна по чл. 109. напред пом. Закона исплаћује се и резервним официрима, ратним инвалидима који су стављени у пензију, а активним државним чиновницима, који су као официри ратни инвалиди, то право не припада.

Активни официри инвалиди који су пријавили до превођења на нове принадежности по Закону о Устројству Војске и Морнарице од 1923. год.

сходно чл. 108. Инвалидског Закона примају поред инвалиднине и пензије још и редовни додатак, сходно чл. 5. решења Министарског Савета Д.Р. Бр. 103517 од 20. IX. 1924. који износи и то: за потпоручнике, поручнике и капетане друге класе по 1500 динара месечно а за капетане прве класе и мајоре по 1700 динара а потпуковници 2000 и пуковници по 2100 динара. Активни официри-инвалиди раније су имали право на специјални додатак и то: потпоручници 700 динара месечно, поручници 850 динара, капетани II. класе 1000 динара, капетани I. класе 1050 динара, мајори 1350 динара, потпуковници 1400 динара и пуковници по 2000 динара месечно, сходно решењу Министарског Савета Бр. 144.150 од 26. XII. 1924. год., а који би се додатак имао исплаћивати до 1. IV. 1926. год. као дана ступања на снагу новог буџета. Резервни официри инвалиди, пензионери примају додатак такође по чл. 18. Закону о додацима на скупку од 1. I. 1922. год. и то: потпоручници, поручници, и капетани II. класе по 1050 динара, капетане I. класе и мајори по 1200 динара потпуковници и пуковници по 1440 динара месечно. Те исте додатке су уживали и резервни официри инвалиди приватних професија, али су исти укинати чл. 109. новог Инвалидског Закона и замењени новим додацима и то: нижи официри примају по 20 динара дневно а виши официри по 30 динара дневно. Сем тога имају и право на додатак породични предвиђен чл. 45. новог Инвалидског Закона.

Љ) Сем напред наведеног важно је напоменути да је инвалиднина и активних и резервних официра била по ранијем закону о потпори војних инвалида чл. 10. од 10. IV. 1914. г. и то:

	Д и н а р а	
	годишње	месечно
1) потпоручник	1.800.—	150.—
2) поручник	2.200.—	183.33
3) капетан II класе ...	2.600.—	216.66

4) капетан I класе	3.150.—	262.50
5) мајор	4.500.—	375.—
6) потпуковник	5.500.—	458.—
7) пуковник	7.200.—	600.—

Активни официри инвалиди с обзиром на предње принадежности, које су имали сада се налазе у много и много повољнијем положају, јер се по чл. 108. новог Инвалидског Закона преводе на нове пензије, које предвиђа чл. 261, 269, 275, у вези чл. 300 и 301 Закона о Устројству Војске и Морнарице, које су много веће. Тако на пр. потпоручник инвалид бивши активни официр за 15 година службе, који се број узима као најмањи број година за официре из минутих ратова, примао би 675 динара месечно на име инвалиднине не рачунајући ту и додатке по специјалним законима, дакле примаће онолико, колико је пуковник примао месечно по старом Закону о потпори војник инвалида од 10. IV 1914. год. а са 35 година службе примао би месечно 1825 динара, дакле онолико, колико је тај исти потпоручник имао годишње по старом закону.

Даље, пуковник један, инвалид, бивши активни официр са 25 година службе, као најмањи број година прима по новом Закону на име пензије 2420 динара месечно а са 35 година службе прима 332 динара месечно, без мало половину од систематске плате годишње, коју је примао по старом закону.

Из ова два, наведена примера, јасно се види, да су принадежности путем преводјења на нове пензије по закону о Устројству Војске и Морнарице од 1923 год. инвалидима активним официрима лакшим и тешким по чиновима за поручнике, поручнике, капетане II класе и I класе, мајоре, потпуковнике и пуковнике знатно повећане.

Сем тога, пуни и претешки инвалиди, бивши активни официри по чл. 108. новог Инвалидског Закона добијају пензију за по један чин више, рачунајући наредни чин после онога чина у коме су оглашени за инвалиде.

М) Инвалидна оџицѣрских породица

Оџицѣрске породице такође се по чл. 108. новог Инвалидског Закона преводе на пензије и то породице бивших активних оџицѣра на пензије по закону о устројству Војске и Морнарице од 1925. год. по чл. 261., 269., 275., 300, и 301 у вези чл. 148. Закона о чиновницима и осталим државним службеницима грађ. реда тако: једно лице у породици које је само примало би 50% два лица 65% три лица 75% четири лица и више 85% од основне пензије онога од кога право на пензију изводе.

Пример :

а) Породице потпоручника, који је имао 15 година службе, а чија би пензија била 675 динара месечно примала би породица и то :

1 лице	2 лица	3 лица	4 или више лица
50%	65%	75%	85%
337.50	438.75	506.25	579.75

Породице потпоручника који је имао 35 година службе а чија је пензија 1.825 динара примала би

912.50	1.186.25	1.568.75	1.551.25
--------	----------	----------	----------

б)

Породице потпуковника са 25 година службе чија је пензија 2.420 динара месечно примала би

1.210.—	1.573.—	1.815.—	2.057.—
---------	---------	---------	---------

Породице пуковника са 35 година службе чија је пензија месечно 3.325 динара примала би

1.662.50	2.061.25	2.493.75	2.826.25
----------	----------	----------	----------

Што се тиче породица инвалидских бивших резервних оџицѣра и оне се такође преводе, ако су имале право на пензију по ранијем закону о чиновницима, преводе се на пензије по новом Закону о чиновницима и осталим државним службеницима грађанског реда сходно чл. 146. 147 и 148.

Н) Породице резервних оџицѣра приватних професија имају право на инвалиднину предвиђену чл. 46. у вези чл. 41. новог Инвалидског Закона.

Њ) Досадањи државни издаци од ослобођења 1918. год.

1. Инвалидна и додатак личним инвалидима и породицама за:

1919—1920 буџет. годину	104,400.824	дин.
1920—1921	334,758.855	"
1921—1922	334,758.855	"
1922—1923	257,223.584	"
1923—1924	257,223.584	"
1924—1925	290,000.000	"
1924—1925	Решењем Министарског Савета ДРБр. 129.425 од 20.-XI 1924. год. сходно чл. 248. Финансијског Закона за 1924./25. год. одобрен је накнадни кредит од	100,000.000— дин.

Укупни издаци....	1.848,369.652—	дин.
За годину буџетску 1925./26. год.....	450,000.000—	дин.

О) Социјална помоћ

а) Пољопривредне сѣраве од 1921—1925 издато 3,842.086— дин.

б) Бескалатине позајмице:

1921 год.....	2,000.000—	"
1922 "	257.000—	"
1923 "	765.000—	"
1924 "	742.000—	"
1925 "	459.000—	"
	4,225.000—	дин.

в) Хишна и новчана помоћ за 14.500 инвалида и породица:

1921 год.....	440.000—	дин.
1922 "	420.000—	"
1923 "	1,031.904—	"
1924 "	1,498.564—	"
1925 "	1,590.687—	"
	4,981.155—	дин.

г) *Бањско лечење* за 7505 инвалида:

1921 год.	700.000.—	дин.
1922 „	674.000.—	„
1923 „	930.224.—	„
1924 „	1,018.126.—	„
1925 „	1,210.372.—	„
	<u>4,532.722.—</u>	дин.

д) *Санаторијумско лечење.*

Лечено 4477 инвалида а
утрошено 6,000.000.— дин.

ђ) *Редукација инвалида и алати* за 2507 инвалида
од 1920 до конца 1925 г. издато 4,900.000 дин. за алате
од 1920 до конца 1925 г. „ 2,524.000 „ за позајмице

е) *Прошезе и обуке ортопедске:*

од 1921 до 1925. год. издато 77,243.447.— динара
и то за протезе и оправке истих за 45.547 и за
ортопедску обуку и оправке истих за 40.280 ин-
валида.

О) Материјални издаци

1) Ортопедски Завод—Београд од 1920—1925	11,567.000	дин.
2) Инвалидски Завод—Земун „ „ „	27,119.000	„
3) Ортопедски Завод—Ниш (који је укинут), Нишка Бања Санаторијум Сурдулица „ „ „	9,743.000	„
4) Босна и Херцеговина, Бања Лука, Требиње „ „ „	42,329.350	„
5) Далмација „ „ „	21,509.000	„
6) Хрватска и Славонија „ „ „	83,382.502	„
7) Словеначка „ „ „	67,293.961	„
8) Банат Б. Б. „ „ „	9,700.000	„
	<u>272,643.815</u>	дин.

Кад се овој суми дода и сума утрошених
кредита за 1919/1920 годину од 104,167.359 дин.

Свега 376,811.172 дин.

Целокупни издатци од 1919 па
закључно за 1925 годину из-
носе и то: 2.797,429.234 дин.

Кад се овој цифри додаду из-
датци учињени за домове
ратне сирочади 71,999.352 дин.
Свега 2.869,428.586 дин.

и словом две милијарде осам стотина шесет девет
милијона четири стотине двадесет осам хиљада
пет стотина осамдесет шест динара.

ТАБЕЛАРНИ ПРЕГЛЕД

БРОЈНОГ СТАЊА ЛИЧНИХ ИНВАЛИДА И ПОРОДИЦА
КОЈИМА СЕ ВРШЕ ИСПЛАТЕ.

I личних инвалида

		Лаки од 20—40%	Тешки од 50—70%	Пуни од 80—100%	Претешки преко 100%	Свега
I.	Србија	14.239	5.460	2.871	807	23.377
II.	Хрват. и Славонија	7.998	3.466	923	190	12.577
III.	Словенија	3.977	956	535	109	5.577
IV.	Бос. и Херцеговина	4.336	1.218	686	68	6.308
V.	Војводина	9.766	2.593	402	—	12.761
VI.	Далмација	1.259	407	134	16	1.816
	Свега	41.575	14.100	5.551	1.190	62.416

Укупно свега личних инвалида 62.416

II. Породица

I.	Србија и Црна Гора	141.356
II.	Хрватска и Славонија	12.691
III.	Словенија	11.515
IV.	Босна и Херцеговина	19.367
V.	Војводина	19.465
VI.	Далмација	6.156
	Свега породица	210.550

III. Чланови породица — уживаоци

а) удовица са децом	127.293
б) удовица без деце	29.512
в) родитељи	24.989
г) браћа и сестре	2.779
д) сирочади	26.077
Свега	210.550

Исплата месечно до 1.-IV 1926. године

	Личним	Породицама
I. Србија и Црна Гора	3,652.141—	27,393.999—
II. Хрватска и Славонија	283.467·58	913.805·35
III. Словенија	211.440—	426.089—
IV. Босна и Херцеговина	148.814·38	595.522—
V. Војводина	—	1,460.432—
VI. Далмација	51.231—	395.761—
Свега	4,347.093·96	31,185.608·35

Под II, III, IV, V и VI исплате се врше по паритету динара и круна 1:4.

Укупна исплата динара 35,532.702·31,
што чини годишње 426,392.427·72

НЗ. Овде нису ушле и инвалидине потпоре које су досуђене доцније а треба, да се исплаћују.

ДРЖАВНЕ УСТАНОВЕ ЗА СТАРАЊЕ ИНВАЛИДА

Старање за инвалиде било је у почетку поверено само једноме Одсеку Министарства за Социјалну Политику, који је одсек током времена, постао самостално Инвалидско Одељење, а од 8. јуна 1920. године Дирекција Инвалида, са 2 Одељења. Инвалидско Одељење Министарства Финансија укинута је, а његова надлежност: отварање кредита за инвалидске потпоре и т. д. пренесена је била са 1. фебруаром 1921. године на Дирекцију Инвалида, која је имала три одељења са следећим одсецима:

I. Административно-Правно Одељење:

1. Административно-персонални Одсек.

II. Рачунско-Економско Одељење:

1. Обрачунски Одсек,
2. Економско-технички одсек и
3. Статистички Одсек.

III. Одељење за Посебно Старање и Социјалну Помоћ:

1. Лекарски одсек,
2. Одсек за стручну обуку, и
3. Одсек за социјалну помоћ.

Подручни Органи Дирекције Инвалида

Србија и Црна Гора:

У сваком Округу била је по једна Окружна Заштита Инвалида, Деце и Младежи, којих је било

свега 39, и при свакој по један Инвалидски Суд такође 39 на броју. Дирекција сама, у исто време, представљала је обласну инстанцију и за Србију и Црну Гору, и у Београду Врховни Инвалидски Суд, као највиша инстанција за решавање инвалидских потпора (пензија).

Банат, Бачка и Барања:

У Банату, Бачкој и Барањи основан је био Инвалидски Одсек Министарства за Социјалну Политику у Новом Саду.

Босна и Херцеговина:

Инвалидски Одсек код Повереништва за Социјалну Политику у Сарајеву.

Далмација:

Инвалидски Одсек код Повереништва за Социјалну скрб у Сплиту.

Хрватска и Славонија:

Инвалидски Одсек код Повереништва за Социјалну скрб у Загребу.

Словеначка:

Инвалидски Одсек код Повереништва за Социјалну скрб у Љубљани.

Ти Одсеци, у појединим покрајинама руководили су свим инвалидским питањима и заводима, и између осталог, решавали су и о праву на пензију.

Инвалидски Заводи

Србија и Црна Гора:

1. Ортопедске болнице за посебно лечење инвалида 1.) у Београду и 2.) у Нишу (укинута);
2. Радионице за израду вештачких удова (протеза): 1.) у Београду, 2.) у Нишу (укинута);
3. Склониште за пролазне инвалиде у Београду. — Моравска улица Бр. 1, Установа Министарства

старства Социјалне Политике а које је исто уступило Средишњем Одбору Удружења Ратних Инвалида, где и дан дањи инвалиди, који долазе у Београд, имају права на преноћиште за први мах три ноћи.

4. Инвалидске школе за поновно оспособљавање реедукацију, у пољопривреди и разним занатима: 1.) у Земуну 2.) у Нишу (укинута);

5. Завод за слепе у Земуну, који се, с обзиром на уређење, извођење наставе у опште као и стручну обуку и т. д. може такмичити са најмодернијим заводима у другим државама;

6. Санаторијум за туберкулозне: 1.) у Нишкој Бањи (установа Србиан Релеф Фонда — укинута и пренесена у Сурдулицу и 2.) у Сурдулици санаторијум, који је довршен али без канализације и водовода, но и ти ће се радови привести крају ускоро.

7. Бањски Санаторијум за лечење инвалида, на трошак Министарства Социјалне Политике 1.) у Ковиљачи и 2.) у Врњачкој Бањи; Матарушкој б.) Рибарској и 7.) у Врањској Бањи.

Бачка, Банат и Барања:

1. Бањско лечење 1.) у Меленцима.

Далмација:

1. Плетарска Школа за Инвалиде у Опuzену (уз субвенцију Министарства Социјалне Политике.
2. Склониште за пролазне Инвалиде у Сплиту, и

Босна и Херцеговина:

1. Ортопедска болница: Бања-Лука укинута и премештена у Требиње.
2. Радионица протеза: Бања-Лука (укинута).
3. Инвалидска Школа: Бања-Лука (укинута).
4. Санаторијум за туберкулозне у Доњој Тузли предат Министарству Народног Здравља.

5. Радионица протеза и Инвалидска Школа у Требињу.

Бањско лечење: у Бањама: 1.) Илица код Сарајева и 2.) Слатина код Бања-Луке.

Хрватска и Славонија:

1. Ортопедска болница у Загребу.
2. Радионица протеза у Загребу.
3. Инвалидска Школа за разне занате у Загребу.
4. Склониште за пролазне Инвалиде у Загребу.
5. Завод за Слепе: Мославина.
6. Санаторијум за туберкулозне; Брестовац.
7. Бањско лечење 1.) у Липику, 2.) Топуском
- 3.) Крапини и 4.) Вараждинским Топлицама.

Словеначка:

1. Ортопедска болница у Љубљани.
2. Радионица Протеза у Љубљани.
3. Инвалидска Школа за разне занате у Љубљани.
4. Санаторијум за туберкулозне: Голник.
5. Санаторијум у Рогашкој Слатини, } Бањско
6. Санаторијум Долењске Топлице. } лечење
7. Инвалидска Школа и радионица за оправку протеза у Цељу.
8. Дом слепих у Кочевљу.

ДЕЧЈИ ДОМОВИ

— ЗА РАТНУ СИРОЧАД —

Државни домови дечији: (девојачки и шегртски)
које издржава Министарство Социјалне Политике су:

I. Србија

1. Београд	Дечија станица	(50)	
2. "	Обданиште одочајди	(20)	
3. Крагујевац	Дечији Дом	(50)	
4. Шабац	Дом за Трахоматичне	(65)	
5. Чачак	Дечији Дом	(300)	ликвидирао
6. Пожаревац	Дечији Дом	(85)	
7. Неготин	Дечији Дом	(130)	
8. Ковиљача	Дечији Санаторијум	(80)	
9. Скопље	Дечији Дом	(60)	
10. Велес	Дечији Дом	(60)	
11. Битољ	Дечији Дом	(100)	
12. Призрен	Дечији Дом	(50)	ликвидирао
13. К. Митровица	Дечији Дом	(50)	

II. Босна

1. Сарајево	Дечији Дом „Колевка“	(40)	
2. Рељево	Дечији Дом	(100)	
3. Пал	Опоравилиште	(50)	
4. Фоча	Дечији Дом	(80)	
5. Тузла	Дечији Дом	(55)	ликвидирао
6. Сутјеска	Дечији Дом	(48)	ликвидирао

III. Хрватска

1. Загреб	Централно сабиралиште	(150)	
2. Црквеница	Дечије Опоравилиште	(60)	
3. Осијек	Дечији Дом	(120)	
4. Нашице	Дечији Дом	(50)	

5. Мославина	Завод за слепу децу	(25)	
6. Брестовац	Санаторијум за туберкулозну децу	(40)	
7. Земун	Дечији Дом	(35)	ликвидирао
8. Земун	Инвалидски Завод	(300)	
9. Загреб	Дом за Глуво-Неме	(60)	

IV. Војводина

1. Субртица	Дом за трахом. децу	(140)	
2. Суботица	Дом за Одојчад „Колевка“	(80)	
3. Суботица	Шегртски Дом	(40)	
4. Бела Црква	Девојачки Дом	(120)	
5. Кувеждин	Дечији Дом	(80)	ликвидирао
6. Нови Сад	Шегрт. Дом „Трандафил“	(80)	ликвидирао
7. Ст. Кањижа	Дечији Дом	(120)	
8. Сента	Дечији Дом	(100)	

V. Словенија

1. Љубљана	Дом Бедне Деце	(50)
2. Љубљана	Дом деце предшкол. доби	(25)
3. Љубљана	Дом Узгајилиште	(50)
4. Љубљана	Завод за Глуво-нему децу	(87)
5. Марибор	Дечији Дом	(50)
6. Кочевје	Дом за следе	(20)

VI. Далмација

1. Сплит	Дом за женску децу и дојенчад	(50)
2. Сплит	Обданиште Св. Ане	(100)
3. Сплит	Дечији Дом мушки	(128)

VII. Црна Гора

1. Браленовица	Дечији Дом	(180)
----------------	------------	-------

Укупни издаци за Државне Дечје Домове

		Динара	
Буд. год.	1919—20 од 1/VI	1919—1/VI	1920. г. 11,800.000.—
”	” 1920—21 од 1/VI	1920—31/XII	1921. г. 18,196.033.—
”	” 1922—23 од 1/VIII	1922—1/VII	1923. г. 18,050.000.—
”	” 1923—24 од 1/VII	1923—1/IV	1924. г. 9,037.494.—
”	” 1924—25 од 1/IV	1924—1/IV	1925. г. 14,915.825.—
		Свега	Динара 71,999.352.—

ПРИНАДЛЕЖНОСТИ

ЛИЧНИХ ИНВАЛИДА: ЛАКИХ, ТЕШКИХ, ПУНИХ И ПРЕТЕШКИХ — УЛТРА ИНВАЛИДА, ГОДИШЊЕ, МЕСЕЧНО И УКУПНО РАЧУНАЈУЋИ ЛИЧНУ ИНВАЛИДНИНУ КАО И ДОДАТАК НА ЖЕНУ, ДЕЦУ И РОДИТЕЉЕ ПО ЧЛ. 40 И 45 НОВОГ ИНВАЛИДСКОГ ЗАКОНА.

Тек. број	Категорија, проценат, неспособности и чин	Инвалиднина				укупан годишњи додатак 1/6 од основне плате	
		годишње		месечно			
		дин.	п.	дин.	п.		
		дин.	п.	дин.	п.		
I	Лаки инвалиди од 20—40%						
1	Редов	480	—	40	—	.	.
2	Каплар	504	—	42	—	.	.
3	Поднаредник	552	—	46	—	.	.
4	Наредник	600	—	50	—	.	.
II	Тешки инвалид од 50—70%						
1	Редов	1440	—	120	—	240	—
2	Каплар	1512	—	126	—	252	—
3	Поднаредник	1656	—	138	—	276	—
4	Наредник	1800	—	150	—	300	—
III	Пун инвалид од 80—100%						
1	редов	2400	—	200	—	400	—
2	каплар	2520	—	210	—	420	—
3	поднаредник	2760	—	230	—	460	—
4	наредник	3000	—	250	—	500	—
IV	Претешки инвалид од 100% са додатком						
1	редов	4800	—	400	—	800	—
2	каплар	5040	—	420	—	840	—
3	поднаредник	5520	—	460	—	920	—
4	наредник	6000	—	500	—	1000	—

НЗ Претешки инвалиди под III. без обзира на чин, примају још сходно чл. 43 овог закона алинеја последња још по 3600 динара годишње, односно 300 динара месечно као специјални додатак. — Сем овог додатка имају право сви инвалиди под I,

Месечни додатак						Укупна инвалида и додатак месечно									
За жену закониту		За свако дете брач. или ваобрач. ако је признато пре оне-способљења		За родитеље сиромашног става неспособне за рад		За себе и жену		За себе жену и							
								1 дете		2 деце		3 деце		4 деце	
дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.
20	—	20	—	20	—	140	—	160	—	180	—	200	—	220	—
21	—	21	—	20	—	147	—	168	—	189	—	210	—	231	—
23	—	23	—	20	—	161	—	184	—	207	—	230	—	253	—
25	—	25	—	20	—	175	—	200	—	225	—	250	—	275	—
33	33	33	33	20	—	233	33	266	66	299	99	332	32	365	55
35	—	35	—	20	—	245	—	280	—	315	—	350	—	385	—
38	33	38	33	20	—	268	33	306	66	344	99	386	32	424	55
41	66	41	66	20	—	291	66	333	32	374	98	416	64	458	30
66	66	66	66	20	—	466	66	533	32	599	98	666	64	733	30
70	—	70	—	20	—	490	—	560	—	630	—	700	—	770	—
76	66	76	66	20	—	536	66	613	32	689	98	766	64	843	30
83	33	83	33	20	—	583	33	666	66	749	99	833	32	916	65

II и III по двадесет динара месечно за једног родитеља а за два четрдесет динара, али под условом да су неспособни за рад. Даље за свако дете преко броја четири, поред предњег укупног износа још по двадесет динара месечно.

ТАБЕЛА

ПЕНЗИОНИХ ПРИНАДЛЕЖНОСТИ АКТИВНИХ ОФИЦИРА, ГДЕ СУ УРАЧУНАТЕ ОСНОВНА И ПОЛОЖАЈНА ПЛАТА КАО И СТАНАРИНА ПРИПАДАЈУЋА ПО ПРОЦЕНТИМА С ОБЗИРОМ НА ГОДИНЕ СЛУЖБЕ СХОДНО ЧЛ. 261, 270, 275 УВЕЗИ ЧЛ. 300 и 301. ЗАКОНА О УСТРОЈСТВУ ВОЈСКЕ ОД 9 АВГУСТА 1923 ГОДИНЕ.

Редни број	Наименовање и чин		основна положајна } 6600 дин. станарина					
			за 10 год. службе		за 11 год.		за 12 год.	
			50 %		52 %		54 %	
			дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.
1	п.поручник и поручник корвете	годишње месечно	6150 512	— 50	6396 533	—	6642 553	— 50
2	поручник и поручник фрегате	годишње месечно	6750 562	— 50	7020 585	—	7290 607	— 50
3	капетан II кл. и поручник бојног брода II кл.	годишње месечно	7350 612	— 50	7644 637	—	7938 661	— 50
4	капетан I класе и поручник бој. брода I класе	годишње месечно	8250 687	— 50	8580 715	—	8910 742	— 50
5	мајор и капетан корвете	годишње месечно	9450 787	— 50	9828 819	—	10206 850	— 50
6	п.пуковник и капетан фрегате	годишње месечно	10650 887	— 50	11076 923	—	11502 958	— 50
7	пуковник и капетан бој. брода	годишње месечно	15150 1262	— 25	15756 1313	—	16362 1363	— 50

основна положајна } 7800 дин. станарина						основна положајна } 9000 дин. станарина					
за 13 год.		за 14 год.		за 15 год.		за 16 год.		за 17 год.		за 18 год.	
56 %		58 %		60 %		62 %		64 %		66 %	
дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.
7560 630	—	7830 652	— 50	8100 675	—	9140 761	— 66	9408 784	—	9702 808	— 50
8232 686	—	8526 710	— 50	8820 735	—	10040 836	— 66	10176 848	—	10494 874	— 50
8894 741	— 10	9222 766	— 66	9440 786	— 66	10602 883	— 50	10944 912	—	11286 940	— 50
9912 826	—	10266 855	— 50	10620 901	— 66	11718 976	— 50	12096 1008	—	12474 1039	— 50
11256 938	—	11658 971	— 50	12060 1005	—	13206 1100	— 50	13632 1136	—	14058 1171	— 50
12660 1055	—	13050 1087	— 50	13500 1125	—	14694 1224	— 50	15168 1264	—	15642 1303	— 50
17640 1470	—	18270 1522	— 50	18900 1575	—	20274 1689	— 50	20928 1744	—	21582 1790	— 16

Редни број	Наименовање и чин		основна положајна } 10200 дин. станарина					
			за 19 год. службе		за 20 год.		за 21 год.	
			68 %		70 %		72 %	
			дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.
1	п.поручник и поручник корвете	годишње месечно	11312 942	— 66	11630 969	— 16	11948 995	— 66
2	поручник и поручник фрегате	годишње месечно	11628 969	— —	11970 997	— 50	12312 1026	— —
3	капетан II кл. и поручник бојног брода II кл.	годишње месечно	12464 1038	— 66	12830 1069	— 16	13196 1099	— 66
4	капетан I класе и поручник бој. брода I класе	годишње месечно	13668 1139	— —	14070 1172	— 50	14472 1206	— —
5	мајор и капетан корвете	годишње месечно	15300 1275	— —	15756 1312	— 50	16200 1350	— —
6	п.пуковник и капетан фрегате	годишње месечно	16932 1411	— —	17430 1452	— 50	17928 1494	— —
7	пуковник и капетан бој. брода	годишње месечно	23052 1921	— —	23730 1977	— 50	24408 2034	— —

основна положајна } 11400 дин. станарина						основна положајна } 12600 дин. станарина					
за 22 год.		за 23 год.		за 24 год.		за 25 год.		за 26 год.		за 27 год.	
74 %		76 %		78 %		80 %		82 %		84 %	
дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.
12654 1054	— 50	12996 1083	— —	13338 1111	— 50	14640 1220	— —	15006 1250	— 50	15372 1281	— —
13542 1128	— 50	13908 1159	— —	14274 1189	— 50	15600 1300	— —	15990 1332	— 50	16380 1365	— —
14430 1202	— 50	14820 1235	— —	15110 1267	— 50	16560 1380	— —	16974 1414	— 50	17388 1465	— 66
15762 1313	— 50	16188 1349	— —	16614 1384	— 50	18000 1500	— —	18450 1537	— 50	18900 1575	— —
17538 1461	— 50	18012 1501	— —	18456 1538	— —	19920 166	— —	20418 1701	— 50	20916 1743	— —
19314 1609	— 50	19836 1653	— —	20358 1696	— 50	21840 1820	— —	22386 1865	— 50	22932 1911	— —
25974 2164	— 50	26676 2223	— —	27378 2281	— 50	29040 2420	— —	29766 2480	— 50	30492 2541	— —

Редни број	Наименовање и чин		основна положајна } 13800 дин. станарина					
			за 28 год. службе		за 29 год.		за 30 год.	
			86 %		88 %		90 %	
			дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.
1	п.поручник и поручник корвете	годишње месечно	16770 1398	— 08	17160 1430	— —	17550 1462	— 50
2	поручник и поручник фрегате	годишње месечно	17802 1483	— 50	18216 1518	— —	18630 1552	— 50
3	капетан II кл. и поручник бојног брода II кл.	годишње месечно	18834 1569	— 50	19272 1606	— —	19710 1642	— 50
4	капетан I класе и поручник бој. брода I класе	годишње месечно	20382 1698	— 50	20856 1738	— —	21330 1777	— 50
5	мајор и капетан корвете	годишње месечно	22446 1870	— 50	22968 1914	— —	23490 1957	— 50
6	п.пуковник и капетан фрегате	годишње месечно	24510 2042	— 50	25080 2090	— —	25650 2137	— 50
7	пуковник и капетан бој. брода	годишње месечно	32250 2687	— 50	33000 2750	— —	33750 2812	— 50

основна положајна } 15000 дин. станарина						основна положајна } 16200 дин. станарина					
за 31 год.		за 32 год.		за 33 год.		за 34 год.		за 35 год.			
92 %		94 %		96 %		98 %		100 %			
дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.	дин.	п.
19044 1586	— 66	19458 1621	— 50	19872 1656	— —	21462 1788	— 50	21900 1825	— —		
20148 1679	— —	20586 1715	— 50	21024 1752	— —	22638 1886	— 50	23100 1925	— —		
21252 1771	— —	21714 1809	— 50	22176 1848	— —	23814 1984	— 50	24300 2025	— —		
22908 1909	— —	23406 1950	— 50	23904 1992	— —	25578 2131	— 50	26100 2175	— —		
25116 2093	— —	25662 2138	— 50	26208 2184	— —	27930 2327	— 50	28500 2375	— —		
27324 2277	— —	27918 2326	— 50	28512 2376	— —	30282 2523	— —	30900 2575	— —		
35604 2967	— —	36378 3031	— 50	37152 3096	— —	39102 3258	— 50	39900 3325	— —		

Ув. Ј.
36 364

СЛУЧАЈНЕ ШТАМПАРСКЕ ГРЕШКЕ

У предговору на страни V у првом реду место речи „Средишњим Одбором Удружења Ратних Инвалида“ треба да стоји „Инвалидском Задругом“.

На страни 20 у чл. 47. у четвртом реду с почетка место „чл. 45.“ треба да стоји „чл. 46.“

На страни 30. III став у првом реду на крају место речи „пет“ треба да стоји реч „шест“.

На страни 77. иза речи „стигла“, у трећем реду К. чл. 106. треба да стоји реч „пријава“.

На страни 82. К. чл. 40. под 2. тач. в) место „2512“ треба да стоји „2520“. и место „209-33“ треба да стоји „210“.

На страни 86. К. чл. 48. мења се цео ред под тач. (2) и треба да гласи „2520. 210. 504. 42. 756. 63“.

На страни 89. под 2) у место „70%“ треба да стоји „80%“.

На страни 94. у реду 17. К. чл. 108. место речи „Инвалидима“ треба да стоји „инвалидними“.

На страни 101. под 3) место „70“ треба да стоји „80“ на истој страни а испод I под 2) тач. в) место „2512“ треба да стоји „2520“.

На страни 102. под II тач. 1. при дну место „33“ треба да стоји „33.33“. место тач. 3) „38“ треба да стоји „38.33.“ тач. 4. место „41“ треба да стоји „41.66“ то исто важи и за тачке 1. 3. 4 у другом ступцу.

На страни 103 под III први и други стубац под т. 1) место „66“ треба да стоји „66.66“ а под т. 3) први и други стубац место „76.60“ треба да стоји „76.66“.

На страни 107. под Јб) у трећем ставу 4. реду место 332) треба да стоји „3325.“

На страни 119. под I с десне стране над бројевима изостале су речи „Број деце.“

На страни 126, 127, 128, 129, 130. и 131. иза заграде испред речи „основна, положајна, станарина“, означене бројеве треба изоставити.
